МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Західноукраїнський національний університет

Факультет фінансів та обліку

Кафедра фінансового контролю та аудиту

БУСЬКО ОРИСЯ ВОЛОДИМИРІВНА

АУДИТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Освітньо-професійна програма – Економічна експертиза та аудит бізнесу

Кваліфікаційна робота

Виконала студентка групи ОЕЕм-21

О. В. Бусько

Науковий керівник:

к.е.н., доцент С. І. Саченко

Тернопіль 2021

ЗМІСТ

ВСТУП 3

РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ЗАСОБИ ЯК ОБ'ЄКТ АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ

1.1. Економічна сутність та класифікація основних засобів підприємства 4

1.2. Порядок визнання основних засобів як активів і їх вартісне оцінювання 10

1.3. Амортизаційна політика підприємства в системі інструментів його облікової політики 16

Висновки до розділу 1 20

РОЗДІЛ 2. АУДИТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ І ЙОГО ІНСТРУМЕНТАРІЙ

2.1. Організація аудиту основних засобів підприємства 22

2.2. Аудит наявності і руху основних засобів 27

2.3 Аудит розрахунків з переоцінки, зменшення корисності та амортизації основних засобів 33

Висновки до розділу 2 39

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Організація аналітичної роботи як основа прийняття ефективних управлінських рішень 41

3.2. Аналіз фінансового забезпечення відтворення основних засобів на підприємстві. 45

3.3. Аналіз ефективності використання основних засобів 50

Висновки до розділу 3 54

ВИСНОВКИ 56

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 59

ДОДАТКИ 63

ВСТУП

Актуальність теми. Зміни, що відбулися у суспільно-політичному та економічному житті країни, позначилися на всіх сферах діяльності господарюючих суб'єктів, в тому числі на інвестиційній. Основні засоби складають переважну частину інвестицій. Для оцінки ефективності використання, необхідності оновлення, переоцінки, своєчасності списання потрібна дієва система аналізу і аудиту. Система бухгалтерського обліку при цьому виступає необхідним джерелом інформації.

Значний внесок у розробку теоретичних основ аналізу і аудиту основних засобів внесли роботи Бланка І. О, Бутинця Ф. Ф., Голова С. Ф., Завгороднього В. П. , Крупки Я. Д, Пархоменка В. М., Пушкаря М. С. та інших науковців. Отримані ними протягом багатьох років результати теоретичних і практичних розробок мають велике значення для розвитку вітчизняної теорії та практики. Однак своєї актуальності проблеми аналізу і аудиту основних засобів набули у зв’язку з потребою отримання власниками, кредиторами й інвесторами, як вітчизняними так і закордонними, оперативної та достовірної інформації щодо стану, руху, оновлення та ефективності використання основних засобів. Від того, наскільки ефективно використовуються наявні засоби праці, від їх досконалості, залежать і загальні результати роботи підприємства.

Теоретична й практична значимість аудиту та аналізу основних засобів, недостатній рівень їх дослідження стосовно сучасних потреб управління та дискусійність багатьох теоретичних положень обумовили вибір теми і визначили цільову спрямованість дипломного дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розгляд організаційно-методичних особливостей аудиту і аналізу основних засобів підприємств та розробка рекомендацій щодо їх удосконалення.

Для досягнення цієї мети в роботі поставлені такі завдання:

– розглянути економічну сутність основних і особливості їх зносу і амортизації ;

– розглянути ознаки класифікації основних засобів з метою поліпшення процесу управління ними;

– проаналізувати існуючу систему визнання та оцінки основних засобів;

– дослідити процес формування та реалізації амортизаційної політики підприємства як складової його облікової політики та внести пропозицій щодо підвищення її ефективності

– вивчити основні напрямки організації аналізу основних засобів;

– узагальнити методику аналізу операцій з основними засобами підприємства;

– розглянути основні напрямки аналізу стану, наявності та ефективності використання основних засобів.

Об'єктом дослідження процеси аудиту і аналізу основних засобів підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичний інструментарій та практичні аспекти аудиту та аналізу основних засобів господарюючого суб'єкта.

Методи дослідження. Методологічною базою дослідження стали загальнонаукові методи пізнання, принципи і методи дослідження економічних відносин і явищ в їх розвитку та взаємозв'язку: теорія і практика, історичний і логічний, аналіз і синтез, індукція і дедукція. Зокрема, під час визначення економічної сутності основних засобів, ознак їх класифікації використано методи логічного аналізу; при вивченні стану, руху та оцінки ефективності використання основних засобів застосовувалися методи деталізації, елімінування, порівняльного аналізу; для наочного зображення результатів дослідження використовувалися графічні методи.

Теоретичною і методичною основою дослідження стали праці науковців з проблем обліку, аудиту та аналізу основних засобів, законодавчі та

нормативні акти України, інструктивні матеріали, а також дані фінансового звіту ТзОВ «Агрікон-Південь» (м. Тернопіль, Тернопільської області).

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що теоретичне і методичне дослідження проблеми доведено до практичних висновків, які можуть бути використані контрольно-аналітичній практиці підприємств. Це дозволить приймати управлінські рішення щодо підвищення ефективності використання основних засобів.

Публікації. За темою дипломного дослідження опубліковано одну наукову працю «сутнісні характеристики та класифікація основних засобів» у збірнику наукових праць студентів кафедри економічної експертизи та аудиту бізнесу.

Обсяг і структура дипломної роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ЗАСОБИ ЯК ОБ'ЄКТ АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ

1.1. Економічна сутність та класифікація основних засобів підприємства

Основні засоби, як відомо, є основою матеріально-технічної бази будь якого підприємства. Вони структурі активів займають високу частку, на що вказує їх відокремлене відображення в балансі підприємства. Якщо правильно їх обліковувати та контролювати, в тому числі використовуючи аудит, можна досягти більш раціонального та ефективного їх використання. Останнє, на наш погляд, має великий вплив на конкурентоспроможність підприємства на ринку. До прикладу якщо взяти будівництво, то воно дуже впливає на загальні показники розвитку регіонів України. До прикладу, якщо взяти показники, які характеризують рівень соціально-економічного розвитку по Тернопільській області в частині будівельної галузі, то бачимо їх зростання, що свідчить про позитивну динаміку розвитку (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Основні показники соціально-економічного розвитку Тернопільської області

	Фактично за січень–липень 2021р.	Темпи зростання (зниження), %			
		липень 2021р. до		січень–липень 2021р. до січня–липня 2020р.	довідково: січень–липень 2020р. до січня–липня 2019р.
		червня 2021р.	липня 2020р.		
Обсяг реалізованої промислової продукції, млн.грн	13003,31	х	х	х	х
Обсяг виробленої будівельної продукції, тис.грн	1808996	х	х	х	х
Індекс будівельної продукції	х	х	х	154,8	96,1
Капітальні інвестиції, млн.грн	2936,81	х	х	112,44	56,65

Джерело:[16]

Аналіз таблиці 1.1 засвідчує, що Тернопільська область за соціально-економічними показниками розвивається, тільки ще індекс сільськогосподарської продукції не достатньо використовує можливості для стрімкого економічного зростання у конкурентному середовищі. Зведені

показники державна служба статистики отримує окремо від кожного підприємства і на основі зданих звітів формує загальну картину соціально-економічного розвитку регіону. Українські підприємства ставлять за ціль європейські норми якості у своїй діяльності та виконують роботи відповідно до вимог сучасного суспільства, що дозволить розширити спектр споживачів і відповідно збільшити прибуток суб'єкта господарювання. Це створює єдину бухгалтерську платформу, яка формується, аналізується і контролюється відповідно до стандартів ведення бухгалтерського обліку та нормативно-правових документів. Так, дана взаємодія створю умови для розвитку української системи обліку та фінансової звітності орієнтуючись на міжнародні стандарти ведення підприємницької діяльності. Таким чином основним завданням постає визначення категорійного поняття та його елементів. В Україні нормативно-правовим документом для регулювання обліку основних засобів виступає П(С)БО 7 «Основні засоби», які визначаються як «активи, які підприємство утримує з метою: використання їх у процесі виробництва або постачання товарів і послуг; надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних функцій; очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року» [36]. Характеристику основних засобів представимо у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Ідентифікаційні характеристики основних засобів відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» [34].

визначення	класифікація	оцінка
це частина продуктивного капіталу, яка складається із вартості засобів праці, обертаються протягом кількох періодів виробництва і поступово переносять свою вартість на вироблений продукт	101 "Земельні ділянки" 102 "Капітальні витрати на поліпшення земель" 103 "Будинки та споруди" 104 "Машина та обладнання" 105 "Транспортні засоби" 106 "Інструменти, прилади та інвентар"	первісна вартість, відновна вартість, залишкова вартість, інвестиційна вартість, ліквідаційна вартість, справедлива вартість, ринкова вартість, чиста вартість реалізації, поточна вартість, митна вартість

Щодо міжнародної практики, то тут застосовують норми Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» (IAS 16 «Property, Plant and Equipment»), які визначаються як матеріальні об’єкти, що утримуються для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг, для надання в оренду іншим або для адміністративних цілей; використовуватимуться протягом більше одного періоду [29].

Підприємство починаючи свою фінансово-господарську діяльність з придбання основних засобів, після того ставить їх на баланс за первісною вартістю та відображає в бухгалтерських рахунках на основі яких, проводиться облік та аналіз. Під первісною вартістю розуміють фактичну собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів. Первісна вартість на підприємстві формується на основі П(С)БО 7, так і МСБО 16 та включає наступні елементи: ціну придбання; витрати, пов’язані з доставкою та приведенням основних засобів у стан, придатний для експлуатації; первісну попередню оцінку витрат на демонтаж з усіма його наслідками. У П(С)БО 7, так і МСБО 16 є і відмінності у формуванні первісної вартості.

Проаналізувавши П(С)БО 7 та МСБО 16 можемо констатувати, що основні засоби є матеріальними активами, які підприємство використовує з метою ведення господарської діяльності, зараховує на баланс за первісною вартістю з очікуваним терміном використання більше одного року та здійснює Обчислення амортизації відповідно до морального та фізичного зносу.

На думку науковців [23] важливою ознакою (елементом), що ідентифікує основі засоби виступає амортизація.

Коваленко А.М. під основними засобами розуміє «матеріальні активи з очікуваним терміном корисного використання більш ніж один рік (або на протязі операційного циклу, якщо він більше ніж рік), які підприємство утримує в цілях: використання під час виробництва або поставки товарів,

надання послуг, надання оренди іншим особам: виконання адміністративних та соціальних функцій» [8, с.192]. Ідентичної думки дотримується Агрес О.Г. [1, с.178], та проводить уточнення, зазначаючи ,що вартість засобів праці переноситься на вартість готової продукції, і проводяться амортизаційні відрахування.

Вчені Крупка М. І., Островерх П. І., Реверчук С. В. [24, с.182], Гетьман О. О. [12, с.165] вбачають у основних засобах засоби праці, які приймають участь у виробництві тривалий час при цьому зберігають початкову фізичну форму та переносять свою вартість на продукт частинами, відповідно до амортизаційних відрахувань.

Борисова А.Б. [5, с.487] відзначає, що «особливість основних засобів полягає, в тому, що вони беруть участь у процесі виробництва тривалий час та зберігають свої основні властивості і первині форми». Дана позиція є дуже актуальною в умовах сучасного розвитку будівельних підприємств у конкурентному середовищі.

Проаналізувавши усі запропоновані нами визначення основних засобів [1, 6, 10, 12, 17, 38, 40] в наукових публікаціях (Додаток А), вважаємо, що основними засобами визначати матеріальні активи в яких термін використання більше одного року, свою вартість переносить частинами на виготовлену продукцію у формі амортизаційних відрахувань з метою отримання економічних вигод від результатів фінансово-господарської діяльності підприємства.

У процесі своєї діяльності керівництвом підприємства проводиться введення основних засобів і відповідно починається процес нарахування амортизації із використанням правил національних стандартів відповідно до наказу облікової політики. Виняток у нарахуванні амортизації , тобто її відсутністю є тільки ті об’єкти, що перебувають на консервації, реконструкції та модернізації.

Визначення поняття амортизації трактує П(С)БО 7 визначаючи

амортизацію як «систематичний розподіл вартості необоротних активів, що амортизується впродовж терміну їх корисного використання (експлуатації); знос необоротних активів – сума амортизації об'єкта необоротних активів з початку його корисного використання» [34]. У процесі нарахування амортизації щодо основних засобів необхідно правильно визначити метод, тобто він повинен збалансувати такі категорії об’єкта, як фізичний знос, експлуатація та моральний знос (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Методи амортизації та їх сутнісні характеристики

№ з/п	Згідно з П(С)БО 7	Згідно з МСБО 16
1.	Прямолінійний метод: постійні рівноцінні відрахування протягом строку корисної експлуатації.	Прямолінійний метод: постійні відрахування впродовж строку корисної експлуатації, якщо ліквідаційна вартість активу не змінюється.
2.	Метод прискореного зменшення залишкової вартості: річна сума амортизації – це подвоєний добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року та річної норми амортизації	Метод зменшення залишку: зменшення відрахувань протягом строку корисної експлуатації
3.	Кумулятивний метод: річна сума амортизації – це добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта	Метод суми одиниць продукції відрахування, базовані на очікуваному використанні або продуктивності активу.
4.	Метод зменшення залишкової вартості: річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року та річної норми амортизації	
5.	Виробничий метод: місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації	

Джерело: складено на основі [29,34].

Проаналізувавши Міжнародні стандарти спостерігаємо, що згруповані в них підходи не містять математичної формалізації розрахунку, тоді коли в П(С)БО 7 наведений розрахунок по кожному з рекомендованих методів

повністю. Особливістю при нарахуванні амортизації згідно рекомендацій Міжнародних стандартів є те, що по вартості землі, встановлення амортизації в окремих випадках (а саме, коли земля може мати обмежений термін корисної експлуатації), здійснюється через амортизаційний метод, який відображає вигоди, що мають бути отримані від неї [29]. У МСБО 16 не прописано моменту, коли починати та завершити обчислення амортизації, проте в П(С)БО 7 така ситуація є чітко відображена, і нарахування амортизації починається з наступного місяця після введення в експлуатацію основних засобів.

Аналізуючи Податковий кодекс відмічаємо, що в ньому представлено п’ять методів амортизації, які використовують практичній діяльності підприємств. В даному документі відмічено, що прямолінійний та виробничий методи застосовуються для усіх груп підприємств, а інші методи використовуються для визначених груп основних засобів. Розрахунок амортизації в цілях оподаткування у діяльності підприємств визначається обліковою політикою, і переглядається у процесі зміни економічних вигід. Слід відмітити, що в разі зміни методу обчислення амортизації на підприємстві, керівництво має право його застосовувати з наступного місяця після ухвалення рішення щодо змін.

Важливим питанням в діяльності будівельних підприємств, окрім нарахування амортизації є їх управління. Правильне використання основних засобів у діяльності будівельних підприємств дозволить зменшити витрати та збільшити прибутковість, тобто дасть змогу розвиватись суб’єкту господарювання в конкурентному середовищі.

В даному контексті, необхідно збалансувати усі управлінські системи будівельного підприємства, які мають відношення до основних засобів, тобто облік, аналіз та аудит.

1.2. Порядок визнання основних засобів як активів і їх вартісне оцінювання

Основним завданням будівельних підприємств є забезпечення основними засобами та дотримання норм їх експлуатації у процесі використання. Відповідно до поставлених завдань підприємство обирає напрям свого розвитку, і при цьому керується нормативно-правовими документами та Законами України щодо формування, регулювання та введення їх обліку. У будівельних підприємствах основні засоби становлять високу частку у вартості всього майна, це і не дивно, оскільки вони окрім стандартних об'єктів основних засобів використовують спецтехніку та спец обладнання.

Важливою характеристикою основних засобів є те, що актив термін свого використання має понад 1 рік або один операційний цикл, якщо він довший ніж 1 рік. Дана ознака є прописаною у нормативно-правових документах та вказано, що вартісна межа основних засобів становить 6000 грн. (відповідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві» від 16.01.2020 р.)

Важливою характеристикою основних засобів є їх класифікація, яка на законодавчому рівні визначена у П(С)БО, Податковому кодексі України та Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку основних засобів. Основним завданням класифікації основних засобів є спрощення їхнього обліку, складання звітності про їх стан, що дозволить вибрати ефективні напрямки управління ними. Представимо класифікацію основних засобів відповідно до цілей бухгалтерського та податкового обліку. Представлена класифікація в таблиці 6 доводить практичну повну ідентичність поділу основних засобів, окрім чотирьох груп (табл.1.4). Так, такі групи бібліотечні фонди та довгострокові біологічні активи відсутні в класифікаційній групі

бухгалтерського обліку, але є в наявності у податкових розрахунках.

Таблиця 1.4

Класифікація основних засобів для цілей
бухгалтерського обліку й податкових розрахунків

№ з/п	Групи основних засобів	Бухгалтерський облік	Податкові розрахунки
1.	земельні ділянки	+	+
2.	капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	+	+
3.	будівлі, споруди, передавальні пристрої	+	+
4.	Машини і обладнання	+	+
5.	транспортні засоби	+	+
6.	інструменти, прилади, інвентар (меблі)	+	+
7.	тварини	+	+
8.	багаторічні насадження	+	+
9.	інші основні засоби	+	+
10.	бібліотечні фонди (не встановлено)	-	+
	та 7 груп інших необоротних матеріальних активів:	+	-
11.	малоцінні необоротні матеріальні активи (не встановлено)	+	+
12.	тимчасові споруди	+	+
13.	природні ресурси	+	+
14.	інвентарна тара	+	+
15.	предмети прокату	+	+
16.	довгострокові біологічні активи	-	+
17.	інші необоротні матеріальні активи	+	-

Джерело: складено автором на основі [33,34].

Формування класифікайних груп основних засобів в (П(С)БО 7 та Податковим кодексом здійснюється відповідно до їх цілей. У П(С)БО 7 «Основні засоби» виділяють групу «Інші необоротні матеріальні активи», що дозволяє підприємству визначити об'єкти, що належать до інших необоротних матеріальних активів. Проведений аналіз нормативних документів вказує на єдину класифікацію основних засобів відповідно до їх видової ознаки.

У практичній площині означення основних засобів прямо пов'язане з групуванням їх за класифікаційними ознаками, що характерні для діяльності

підприємства й мають відповідати його цілям і завданням. Таким чином, необхідно провести їх групування за певними ознаками у однотипні групи. Основне завдання класифікації основних засобів полягає у створенні ефективної системи формування звітності, яка дозволить чітко вести поточний обік і відслідковувати рух основних засобів.

Так, на думку науковців Білоусової А.А. [3], Лишиленко О.В. [26], Садовської І.Б. [38], Завгороднього В.П., Савченко В. Я. [18], Баранніка О.О. [17], Борисової А.Б.[5], Радзивилюка Ю.В. [37], Кацевича В.К. [20], Оспіщева В.І. [31], Яременко Л.М. [44], Крупки Я.Д. [25], основні засоби необхідно поділити на виробничі та невиробничі. З економічної точки зору, економісти розглядають виробничі основні засоби, як знаряддя праці, використовуючи які, працівники впливають на процес виробництва та являють собою необхідний додаток при його здійснені й безпосередньо приймають участь у виробничому процесі та виробничому циклі кінцевої продукції.

Науковці [27, 3, 26, 38, 18, 17, 24, 5,43] у своїх працях проводять поділ основних засобів на виробничі та невиробничі. За їхніми переконаннями виробничі основні засоби функціонують у сфері матеріального виробництва, а невиробничі – в невиробничій сфері. Аналогічний поділ основних засобів відбувається і в Податковому кодексі України, які у процесі фінансово-господарської діяльності орієнтуються на отримання максимального прибутку.

Вчений Бондар М.І. класифікує основні засоби на активи і пасиви, та зазначає, що «основні засоби – це сукупність матеріальних активів у формі засобів праці, які багаторазово приймають участь у процесі виробничо-комерційної діяльності і переносять на продукцію свою вартість» [4, с.23]. Аналогічної думки дотримуються вченні Н.Д.Бабяк [2], Н.В. Довгалюк [**Ошибка! Источник ссылки не найден.Ошибка! Источник ссылки не найден.Ошибка! Источник ссылки не найден.**17], А.М. Коваленко [8], які до активів відносять рухоме майно, а до пасивів - величина коштів вкладених в фінансово-

господарську діяльність підприємства.

Доречним також є поділ основних засобів на орендовані і власні. Власні основні засоби вважають ті засоби, які належать підприємству і формуються за рахунок власного капіталу підприємства.

Проте, окрім власних основних засобів є ще орендовані, які використовуються у господарській діяльності підприємства на основі договору. Слід відмітити, що орендовані основні засоби у бухгалтерському обліку відображаються у балансі орендувала.

Дотримується даної позиції вчений Неміш Ю.В., який вважає, що «вартісно вираженні ресурси, які утримуються суб'єктом господарювання з метою використання в процесі виробництва, постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення чи соціально-культурних функцій, очікуваний строк експлуатації яких становить не менше одного року чи визначається межами операційного циклу понад один рік, вартість яких зменшується в процесі використання» [30, с.66].

Важливою ознакою основних засобів, тобто визначення їх в вартості у процесі експлуатації являється амортизація. Так, вчений Борисова А.Б., відмічає, що «характерною особливістю основних засобів є участь в процесі виробництва тривалий час, в перебігу багатьох циклів, при збереженні основних властивостей і первинної форми, при цьому вони поступово зношуються і їх вартість переноситься на продукцію, що виготовляється» [5, с.487].

Проведений аналіз класифікації основних засобів, приводить до висновку, що вона не є ідентична навіть за однаковою ознакою. Проте у нормативно-правових документах основні засоби поділяють на основні та інші необоротні активи, так в Податковому кодексі запропоновано шістнадцять груп, а в Міжнародних стандартах бухгалтерського обліку 16 "Основні засоби" – вісім груп (рис.1.1).

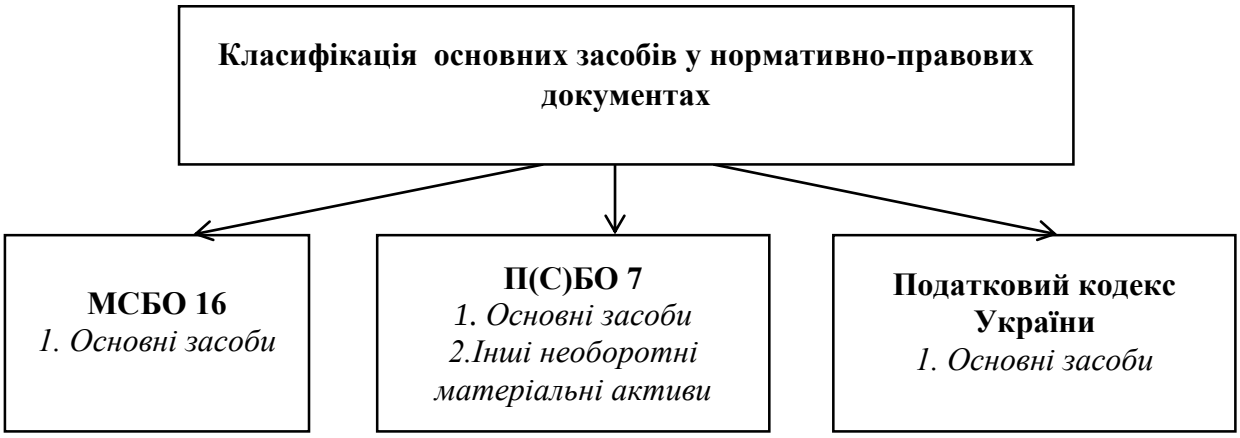

Рис. 1.1. Класифікація основних засобів у МСБО 16, П(С)БО 7 та Податкового кодексу України

Джерело: сформовано[29, 33, 34]

Основні нормативно-правові документи основних засобів, а саме Податковий кодекс України та П(С)БО 7 за класифікаційними ознаками є подібні між собою, що не робить великої розбіжності між бухгалтерським та податковим обліком. Слід відмітити, що основні засоби у Податковому законодавстві мають чітко визначенні термін використання, що знаходиться у діапазоні від 2 до 20 років і вони не можуть перевищувати встановлених норм. Позитивним моментом у поділі основних засобів на групи є створення об'єктивної інформаційної бази для їх обліку та аудиту, що дозволить сформувати ефективну концепцію управління цими активами.

Щодо аналізу основних засобів у галузі будівництва, то слід відмітити, що вони формуються в залежності від напрямку робіт конкретного підприємства. Основною групою основних засобів кожного будівельного підприємства являється наступна класифікація:

– вантажні та вантажно-пасажирські автомобілі, які повинні відповідати технічним умовам експлуатації;

– кранівники стрілових, баштових, самохідних (автомобільних,

гусеничних, залізничних, ДБН В.1.2-12-2008С.13 пневмоколісних), що будуть виконувати свою роботу відповідно до НПАОП 0.00-5.05, НПАОП 0.00-5.03.;

– дорожні та тротуарні огородження, напрямні знаки для забезпечення безпечного руху, які повинні здійснюватись відповідно до вимог ДСТУ 2734 і ДСТУ 2735 ;

– електроустаткування піднімальних механізмів, що повинно допомагати робочому процесі на будівельному майданчику та має відповідати вимогам ДНАОП 0.00-1.32.;

– вантажопідйомні механізми, що виконують допоміжні роботи на будівельному майданчику та повинні відповідати вимогам НПАОП 0.00-4.15.;

– рейкові шляхи для баштових кранів, які потребують монтаж, технічний догляд та дотримання вимог відповідно до СНиП 3.08.01.

– бульдозери та трактори, які виконують допоміжні роботи у будівельному процесі.

Отже, проаналізувавши класифікаційні ознаки основних засобі та врахувавши усі запропоновані групи класифікацій пропонуємо у будівельних підприємствах розширити класифікації основних засобів відповідно до їх специфіки, що дасть змогу оптимізувати їх структуру і правильно відображати у бухгалтерському обліку підприємства. Вважаємо за доцільне поділи основні засоби будівельної галузі за стадіями формування основних засобів (тобто визначити відповідно до потреб будівельного підприємства), що дозволить на їх основі розробити план розвитку матеріально-технічної бази будівельного підприємства. В даному поділі також потрібно буде врахувати основну техніку та допоміжну при проведені будівельних робіт підприємством. Ще одним критерієм пропонуємо виділити рівень задоволення користувачів будівельної продукції підприємства, що дасть змогу виділити групу товарів найбільш комфортабельних для споживачів. Вважаємо, запропонована класифікація основних засобів будівельних підприємств дозволить сформувати інформаційну базу та оптимізувати структуру основних засобів за допомогою

бухгалтерського інструментарію на основі яких будуть прийматись адекватні стратегічні рішення щодо їх використання.

Запропоновані нами пропозиції дозволять удосконалити поділ основних засобів на суб'єкті господарювання та визначити пріоритетність у оновленні матеріально-технічної бази, що дозволить ефективніше використовувати прибуток підприємства з метою проведення результативної роботи в цілому.

1.3. Амортизаційна політика підприємства в системі інструментів його облікової політики

Важливим документом у процесі діяльності підприємства є облікова політика, яка визначає форму ведення бухгалтерського обліку відповідно до нормативно-правового законодавства України. Суть облікової політики полягає у визначенні конкретних методів, принципів та процедур щодо формування та подачі фінансової звітності. Також, у наказі про облікову політику необхідно визначити основні положення обліку та аналізу основних засобів. Даний документ повинен містити робочий план рахунків, умови ведення інвентаризації, порядок ведення документообігу, методи нарахування амортизації тощо.

Бухгалтерська інформація відображається у документах після проведення фінансово-господарських операцій та на її основі формуються звіти, які виступають основою для проведення аудиторських перевірок. Облікова інформація а важливою інформаційною базою для керівництва підприємства на основі якої приймаються управлінську рішення на коротко- та довгострокову перспективу розвитку підприємства.

Науковці Гуцаленко Л.В., Гловюк А.С. та Ковальчук І.В відмітили, що здійснення аудиту основних засобів «дозволяє встановити їхній наявний та кількісний стан, відображення в обліку, витрати на ремонт і покращення, правильність обчислення амортизації та усунення їхніх недоліків, що дасть

змогу досягнути високого рівня якісних характеристик фінансової звітності підприємства» [7, с.325].

У будівельній галузі основні засоби представляють собою активи підприємства, які використовуються у межах його господарської діяльності або надання в оренду. Термін їх використання становить від 5 до 20 років в залежності від їх групи, що необхідно обов'язково враховувати у процесі його діяльності.

Основні засоби на підприємств відображають правдиву інформацію про їх стан та можливості експлуатації у процесі фінансово-господарської діяльності. Представлений у таблиці 6 поділ основних засобів за мінімально допустимим терміном його використання дозволяє ефективно проводити регулювання амортизаційних відрахувань відповідно до податкової політики підприємства. Слід відмітити, що визначений підприємством метод нарахування амортизації є основним елементом на підприємстві щодо регулювання відтворювальних процесів. Методи нарахування амортизації корегують витрати у процесі фінансово-господарської діяльності підприємств, базу оподаткування, рівень відтворювальних процесів тощо. Так, у податковому кодексі України виділяють наступні методи нарахування амортизації, а саме:

1) прямолінійний метод, який визначається діленням вартості, яка проходить амортизацію на його термін використання;

2) метод зменшення залишкової вартості, який визначається як добуток залишкової вартості основних засобів на початок звітного періоду або його первісна вартість з моменту її нарахування на об'єкт та річна норма амортизації;

3) метод прискореного зменшення залишкової вартості, який формується як добуток залишкової вартості основних засобів на початок звітного періоду або його первісна вартість з моменту її нарахування на об'єкт та річна норма амортизації, що розраховується відповідно до терміну використання і

подвоюється;

4) кумулятивний метод, який визначається як добуток залишкової вартості та кумулятивного коефіцієнта;

5) виробничий метод, визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації

Кожне підприємство прописує вибраний метод нарахування амортизації у обліковій політиці куруючись Податковим кодексом України, який може змінюватись у випадку зміни варіанту отримання економічних вигод у процесі використання цих основних засобів. Проте, у разі зміни методу нарахування амортизації на підприємстві його застосування здійснюється наступного місяця після його прийняття в обліковій політиці.

При цьому, слід відмітити, що основою формування амортизаційного фонду на підприємстві виступає база нарахування амортизації та нормативний метод нарахування. У процесі встановлення норм амортизаційних відрахувань необхідно орієнтуються на техніко-економічні особливості основних засобів, рівень розвитку галузі, експлуатаційні умови та професійний рівень обслуговуючого персоналу щодо експлуатації основних засобів. Дослідження сутності процесу амортизації дозволяє зробити наступні висновки, е саме:

– амортизація являє собою процес перенесення вартості основних засобів на продукцію, що виготовляється;

– амортизація являється процесом відшкодування вартості основних засобів у процесі їх фізичного зношення;

– накопичена сума амортизації використовується для придбання основних засобів або оборотних активів з метою проведення безперервного процесу.

Проводячи дослідження завдання обліку основних засобів у працях різних науковців можемо стверджувати, що їх перелік є практично ідентичний (табл. 1.5). Так, вчений Г.Г. Кірейцев у своїх працях стверджує, що «облік про наявність матеріально-речового складу, стан готовності до експлуатації,

корисні зовнішні функції, щоб ефективно вирішувати завдання управління процесами виробництва, відтворення та утримання їх у придатному до використання стані» [21, с.12].

Таблиця 1.5

Основні завдання щодо обліку ведення основних засобів

№ з/п	Завдання	Джерело інформації						
		Ткаченко Н.М	**Гринман Г.І.**	**Васильєв Д.Г., Малишев І.В., Пізенгольц М.З.**	**Кірейцев Г.Г., Іваніщенко Л.О.**	**Голов С.В|**	**Городянська Л.В.**	**Коблянська О.І.**
1.	Правильне оформлення документів щодо руху основних засобів	+	+	+	+	+	+	+
2.	Своєчасне оформлення та контроль щодо стану основних засобів	+	+	+	+	+	+	+
3.	Відображення основних засобів у статті витрат на їх утримання	-	-	-	-		+	+
4.	Нарахування амортизації та її правильне відображення в обліку	+	+	-	-	+	-	-
5.	Проведення контролю щодо їх збереження	+	-	-	-		+	
6.	Відображення правдивих результатів щодо обліку та контролю витрат пов'язаних з ремонтом основних засобів	+	-	-	-	+	+	-
7.	Розрахунок ліквідності та їх списання	+	-	+	+	-	+	+
8.	Правильне відображення морально застарілих та лишніх основних засобів	+	-	-	-	-	-	-
9.	Проведення розрахунків якісних і кількісних показників основних засобів	-	-	-	+	-	-	-

Примітка: сформовано автором на основі [9, 13, 14, 15 ,21,22].

Науковець Ткаченко Н.М. стверджує, що основним завданням обліку основних засобів виступає «забезпечення контролю за ефективним використанням засобів праці, тобто обладнання, машин, транспортних засобів тощо, які не мають загальної взаємозамінності, а ефективність їх різна в залежності від окремих випадків. Аналізуючи кожний конкретний засіб праці спостерігаємо, що ефективність залежить від його технічного стану, ступеня

фізичного й морального зносу. Важливе значення для прибуткової діяльності підприємства є правдива інформація про наявність засобів праці та постійний контроль за їх використанням» [41, с.182].

Представленні завдання різними науковцями доповнюють один одного та дозволяють деталізувати облікову роботу у процесі діяльності підприємства. Вважаємо за доречне доповнити завдання обліку основних засобів наступними категоріями, що дозволять удосконалити облікову систему підприємства:

– запровадження системної перевірки щодо правильності обчислень амортизації основних засобів;

– правильність розподілу основних засобів на орендовані та власні тощо.

Таким чином, виконання поставлених завдань дозволить удосконалити конкретні стані ведення обліку основних засобів , що позитивно вплине на рівень прибутковості підприємства та облікову систему бухгалтерського обліку.

Висновки до розділу 1

На основі проведеного дослідження методико-теоретичних основ обліку та аналізу основних засобів зроблені наступні висновки:

1. В результаті проведеного дослідження було проведено систематизацію та визначено критерії основних засобів, що відповідають реаліям сучасного соціально-економічного розвитку. Основні засоби автором визначаються, як матеріальні активи в яких термін використання більше одного року, і свою вартість вони переносять частинами на виготовлену продукцію у формі амортизаційних відрахувань з метою отримання економічних вигод від результатів фінансово-господарської діяльності підприємства.

2. Проведено аналіз нормативно-правових документів основних засобів та визначено класифікаційні ознаки основних засобів відповідно до цілей бухгалтерського обліку й податкових розрахунків у процесі проведеного дослідження, вважаємо за доцільне поділи основні засоби будівельної галузі за стадіями формування основних засобів (тобто визначити відповідно до потреб будівельного підприємства), що дозволить на їх основі розробити план розвитку матеріально-технічної бази будівельного підприємства. В даному поділі також потрібно буде врахувати основну техніку та допоміжну при проведені будівельних робіт підприємством. Ще одним критерієм пропонуємо виділити рівень задоволення користувачів будівельної продукції підприємства, що дасть змогу виділити групу товарів, послуг та робіт найбільш комфортабельних для споживачів.

3. У роботі представлена класифікація основних засобів та допустимі методи їх експлуатації, що дозволить скласти план оновлення транспортного парку досліджуваного підприємства на кожен наступний рік. Важливим елементом щодо регулювання відтворювальних процесів на підприємстві є амортизація, яка розраховується відповідно до Податкового кодексу за наступними методами: прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий Суб’єкт господарювання індивідуально обирає метод амортизації, який буде проводити корекцію витрат у фінансово-господарській діяльності підприємства, рівень відтворювальних процесів тощо.

РОЗДІЛ 2. АУДИТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ І ЙОГО ІНСТРУМЕНТАРІЙ

2.1. Організація аудиту основних засобів підприємства

Основними нормативно-правовими документами регулювання аудиту основних засобів виступають Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», Закон України «Про фінансовий лізинг», Податковий кодекс України та Господарський кодекс України. Нормативно-правове законодавство щодо регулювання основних засобів можемо поділити за рівнями, а саме міжнародне, національне та внутрішньогосподарське.

Слід відмітити, що якісно сформовані нормативні акти та стандарти щодо аудиту основних засобів надають можливість формування ефективної системи управління та розвитку підприємства. На підприємствах регулювання аудиту основних засобів здійснюється за двома напрямками, тобто за допомогою державних суб'єктів та аудиторсько-професійних організацій.

Основним законом щодо регулювання аудиторської діяльності в Україні вважається Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [35], який передбачає наступні напрямки:

– регулювання правових засад фінансової звітності підприємства;

– регулювання проведення аудиторської діяльності;

– регулювання відносин у процесі здійснення аудиторської діяльності;

– здійснює адаптацію національного законодавства до норм законодавства Європейського Союзу.

Важливим напрямком розвитку законодавства виступає проведення адаптації українського законодавства до норм та правил міжнародних стандартів введення бухгалтерського обліку, що дозволить інвесторам правильно тлумачити результати роботи підприємств та вкладати кошти для

їх розвитку.

Також, слід відмітити, що аудиторський контроль проводиться зовнішніми та внутрішніми аудиторами. Внутрішня аудиторська перевірка проводиться на підприємстві особисто суб'єктом господарювання та регулюється внутрішніми інструкціями та положеннями. Зовнішня аудиторська повірка проводиться відповідно до встановлених норм Комітету з контролю та якістю аудиторських послуг та проводиться незалежними аудиторськими організаціями.

У процесі проведення аудиторської перевірки на підприємстві основними документами виступають звітність підприємства, головна книга, установчі документи, облікова політика, первині документи обліку, аудиторські висновки тощо. Проводячи перевірку на підприємстві аудитор повинен керуватись нормативно-правовими документами та сформулювати аудиторський висновок на основі якого будуть прийматись адекватні управлінські рішення. При цьому основними завданнями аудиту виступають:

– перевірка правильності облікових операцій щодо надходження, переміщення та вибуття основних засобів;

– правильність нарахування амортизацій на основні засоби та відображення їх у витратних рахунках бухгалтерського та податкового обліку;

– оцінка та правильність відображення основних засобів, які проходять поточний ремонт та модернізацію;

– проведення перевірки основних засобів щодо їх схоронності.

Отже, за результати проведення аудиту обладнання керівники підприємства розроблять систему вдосконалення основних засобів, що дасть змогу збільшити прибутковість підприємства. У процесі проведення аудиторської перевірки повинна бути достовірність даних, що виступає основним елементом у процесі прийняття управлінських рішень та заохочення інвесторів щодо вкладання коштів у розвиток підприємства.

Основними етапами формування аудиту виступає послідовність дій,

результатом яких є узагальнення даних щодо проведеного контролю на підприємстві. Науковці Сирцева С.В., Чебан Ю.Ю. у своїх працях пропонують наступні етапи формування «оцінка системи внутрішнього контролю операцій з основними засобами на підприємстві; складання плану та програми аудиту основних засобів; застосування ряду методичних аудиторських процедур відповідно до програми аудиту; узагальнення результатів перевірки, формулювання відповідного висновку, розробка рекомендацій з підвищення ефективності облікової роботи» [39, с.113].

Достатньо широко використовують у процесі проведення аудиту табличні форми Excel та спеціальні аудиторські програми, які розроблянні відповідно до потреб проведення аудиторських перевірок. Правильно використовувати дані програмні продуктами можуть спеціально навчанні працівники, оскільки це забезпечить правильність проведення даної перевірки на підприємстві та дозволить прийняти правильні управлінські рішення в майбутньому. Так, основними завданнями проведення аудиту основних засобів виступають наступні:

– аналіз динаміки і структури основних засобів, який включає в себе визначення міри впливу основних засобів на фінансовий результат, оцінку фондоозброєності та обсяг структури вкладень капіталу в основні засобів;

– аналіз забезпеченості та ефективності використання основних засобів, який передбачає проведення оцінок використання і зношення основних засобів;

– аналіз проведення ремонтної політики щодо оцінки витрат на проведення ремонту основних засобів;

– аналіз інвестиційної політики на підприємстві, що передбачає оцінку потенціалу, капітальних вкладень та рівень розвитку підприємства при умові введення додаткових коштів у його діяльність.

Таким чином, відповідно до поставлених завдань аудитор формує аудиторську програми, які передбачають підходи щодо реалізації, визначати

джерела та визначати ефективні контролюючі процедури. Вважаємо за потрібне запропонувати наступну програму внутрішнього аудиту основних засобів будівельних підприємств (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Програма внутрішнього аудиту основних засобів будівельних підприємств
Дати проведення аудиту: з «____»_____20 р. по «____»_____ 20 р.
Ймовірнісні ризики: аудиторський _____; суттєвості _____

Стадія (вид перевірки)	Джерело (документ)	Процедури аудиту	Дата та відповідальна особа
Ознайомча.	Наказ щодо облікової політики підприємства	Наявність основних засобів та їх контроль	
Основна:			
Умови експлуатації та наявність ОЗ	Нормативно-правові документи щодо інвентаризації та матеріально відповідальних осіб.	Аналіз даних обліку, наявність основних засобів та їх контроль	
Правильність та послідовність ведення обліку ОЗ	Нормативно-правові документи, накладні, договори та регістри ведення обліку	Формування груп основних засобів відповідно до їх призначення	
Ефективність використання ОЗ	Те саме	Застосовувати методи, які прописані в обліковій політиці підприємства	
Заключна:			
Формування внутрішнього аудиторського висновку	Результат перевірки, робочі записи	Аудиторські висновки	

Джерело: запропоновано автором

Проведення внутрішнього аудиту відповідно до таблиці 2.1 дозволить фахівцям послідовно проводити аудиторську перевірку на підприємстві та формувати аудиторський висновок на основі реальних даних. У процесі проведення даної перевірки застосовуються традиційні методики або розробляються нові, які передбачають більш детальний процес перевірки, що

дозволить адекватно оцінити діяльність підприємства. В даному контексті важливу роль відіграє Міжнародний Інститут Внутрішніх Аудиторів, що відзначає: «зовнішній аудит – це незалежна, об'єктивна діяльність з надання впевненості та консультаційних послуг, що має приносити користь організації та покращувати її діяльність. Внутрішній аудит допомагає організації досягати поставлених цілей за допомогою системного, упорядкованого підходу до оцінки і підвищення ефективності процесів управління ризиками, контролю, і корпоративного управління» [11].

Поставлені завдання перед аудитором у процесі проведення перевірки повинні виконуватись відповідно до організаційної моделі, яка представлена нами на рисунку 2. 1.

Рис.2.1. Основні елементи організаційної моделі комплексної системи управління основними засобами в будівельному секторі на базі аудиту

Джерело: розроблено автором

Таким чином, з метою ефективної діяльності будівельного підприємства виступає необхідність обов'язково відкриття відділу внутрішнього аудиту на підприємстві, який дозволить контролювати діяльність суб'єкта господарювання.

Вчений Філозоп О.В. вважає, що «в процесі організації внутрішнього аудиту слід пам'ятати, що він повинен бути організований на такому рівні, щоб результат діяльності служби внутрішнього аудиту об'єктивно відображав діяльність підрозділу, який перевіряється, а також був доступний для розуміння всім користувачам такої інформації. Для виконання даної умови внутрішнім аудиторам необхідно дотримуватись принципів при організації внутрішнього аудиту» [42, с. 369-374].

При цьому, обов'язковими нормативними документами виступають посадові інструкції працівників, завдання та функції, які визначаються відповідно до цілей діяльності підприємства. Так, у даному контексті внутрішній аудит виступає як внутрішня система організації аудиту на підприємстві, що здійснює контроль внутрішніх процесів відповідно до нормативно-правових документів та визначає його напрямки розвитку у конкурентному середовищі.

2.2. Аудит наявності і руху основних засобів

У процесі ефективної діяльності підприємства повинно впровадити відділ внутрішнього аудит, що дозволить контролювати наявність та рух основних засобів будівельного підприємства та надавати повну інформацію про їх стан. Запровадження даного контролю дасть змогу приймати адекватні управлінські рішення щодо їх використання та ліквідації, що позначиться на якості роботи будівельного підприємства. Важливим елементом у прийняті правильних управлінських рішень виступають результати внутрішніх аудиторських перевірок основні напрямки діяльності яких виступають:

проведення оцінки основних засобів, контроль та їх управління; здійснення оцінки системи внутрішнього контролю підприємства і управління їх ризиками; дослідження проблемних місць у діяльності підприємства, що пов'язанні з розкраданням майна, нецільовим використанням та шахрайством.

Слід відмітити, що у процесі проведення зовнішнього аудиту на підприємстві присутність фахівців відділу внутрішнього аудиту повинна бути обв'язкою, оскільки вони будуть мати змогу контролювати та корегувати результати аудиторських перевірок проведені за власними нормативами.

Відповідно до Міжнародних стандартів професійної практики, проведення внутрішнього аудиту повинно відповідати наступним вимогам, а саме: професійної компетентності, формуванні завдань відповідно до цілей перевірки, консультаційні послуги; проведення моніторингу та контролювання повноважень.

Важливим моментом при цьому виступає, узгодженість між фахівцями внутрішнього аудиту та бухгалтерською службою підприємства , що забезпечать якісне виконання поставлених перед ним завдань та дозволять приймати адекватні управлінські рішення за їх результатами роботи.

Важливо у процесі діяльності відділу внутрішнього аудиту на підприємстві дотримуватися правил та норм нормативно-правових документів, які визначаються організаційною моделлю внутрішнього аудиту і представлені в таблиці 2. 2.

Таблиця 2.2

Організаційна модель внутрішнього аудиту

Об'єкти внутрішнього аудиту	**Джерело інформації**	**Методичні прийоми і способи**
Майнові ресурси (основні засоби, МШП, Сировина, матеріали тощо	Законодавчі акти	Суцільні перевірки
Касові банкові операції (звіти касира, виписки банку)	Нормативні документи з обліку й аудиту	Вибіркові перевірки під час аудиторського тестування
Праця і заробітна плата	Первині і зведені документи	Інвентаризація

Розрахунки з дебіторами, кредиторами	Регістри бухгалтерського обліку	Експертні перевірки
Власний капітал (зареєстрований, резервний, додатковий тощо)	Баланси і фінансові звіти	Економіко-математичне моделювання
Витрати	Засновницькі документи (статут, протоколи зборів засновників, свідоцтво, ліцензія)	Методи порівняльного аналізу
Фінансові результати	Акти перевірок (довідки, висновки) державної фіскальної служби, банку, державних фондів тощо	Прогнозування результатів. Оформлення результатів

Джерело: [28]

Правильно організована робота відділу внутрішнього аудиту дасть змогу отримати користувачам достовірні дані про результати роботи підприємства, що дозволить економити час для прийняття стратегічних та управлінських рішень керівництва. Тому, за проведеними науковими дослідженнями пропонуємо наступну методику внутрішнього аудиту основних засобів:

1) фахівець повинен ознайомитись з обліковою політикою підприємства та визначити якими воно керується нормативно-правовими документами, законами, наказами, методами нарахування амортизації тощо;

2) визначити рівень забезпечення бухгалтерського відділу будівельного підприємства нормативно-правовими документами щодо обліку основних засобів та їх експлуатаційних норм;

3) проведення аналітичної роботи на основі результатів інвентаризації основних засобів на підприємстві;

4) здійснення перевірки щодо правильності заповнення картотеки основних засобів будівельного підприємства;

5) дослідження договорів орендованих основних засобів та проведення аналітичної роботи щодо їх правильності відображення у відповідних документах;

6) проведення аналітичної роботи щодо якості формування наказів підприємства та призначення осіб, що будуть відповідальні за основні засоби;

7) дослідження відповідностей даних синтетичного і аналітичного обліку відповідно до складеного балансу за досліджуваний період.

Запропонована методика дозволить проаналізувати використання основних засобів охопивши усі його аспекти діяльності, що дозволить знизити рівень ризиковості при прийняті управлінських рішень. У процесі проведення аудиторської перевірки фахівці орієнтуються на цілі проведення внутрішнього аудиту підприємства, що дозволить підвищити ефективність діяльності підприємства та правильно організувати процес. Основними елементами у процесі проведення внутрішнього аудиту виступають: перевірка, контроль, планування та результативність.

Важливим аспектом у процесі проведення аудиту на підприємстві виступає перевірка, яка передбачає оцінку наявних основних засобів та проводить їх формування відповідно до приналежності на орендовані та власні. Також у процесі проведеного розподілу проводить аналіз документів кожного із основних засобів та визначає операції, що здійснювались із ним протягом його експлуатаційного терміну.

На даному етапі аудитор також проводить аналіз якості проведення інвентаризації, правильність введення інвентарного обліку та рівень зносу об’єктів основних засобів.

У процесі проведення аудиторської перевірки контроль відіграє роль регулятора у дотриманні та виконання нормативно-правової документації щодо ведення, придбання, експлуатації та збереження основних засобів

Планування у процесі проведення аудиторської перевірки формує адекватну оцінку основних засобів на будівельному підприємстві, що виступає основним фактор щодо визначення напрямків діяльності у конкурентному середовищі підприємства.

Основним завданням останнього етапу проведення аудиторської перевірки виступає результативність, який передбачає формування аудиторського висновку за результатами проведеної роботи фахівця.

В основу аудиторського висновку включається варіанти щодо усунення помилок в процесі використання основних засобів та можливості використання резервів щодо удосконалення діяльності підприємства і збільшення його прибутковості.

У практичній діяльності підприємства важко звести в єдину систему оцінки щодо об’єктів основних засобів, тому в даному випадку важливим напрямком дослідження питання аудиту виступає оцінка його якості. Внутрішня оцінка якості передбачає постійний моніторинг будівельної діяльності підприємств та їх постійний аналіз і оцінку.

У свою чергу, зовнішня оцінка якості проводить оцінку функціонування системи внутрішнього аудиту та пропонує напрямки розв’язання кризових процесів на підприємстві.

Внутрішня оцінка якості передбачає контроль керівника відділу внутрішнього аудиту відповідно до зовнішніх нормативно-правових документів (зовнішня оцінка якості).

Тому важливим аспектом у процесі оцінювання якості виступає правильність проведення аналітичної роботи як щодо вищого керівництва, так і до керівників їх операційних підрозділів.

У процесі розвитку комп’ютерних інформаційних технологій та проведення адаптаційних процесів у бухгалтерську науку, можемо запропонувати спектр програмних продуктів, які використовують суб’єктами господарювання у поточній діяльності з метою оптимізації роботи та можливості швидко опрацьовувати великого масиву бази даних з метою прийняття як управлінських так і стратегічних рішень щодо його розвитку (табл. 2.3).

У процесі проведення аудиторської перевірки програмні продукти є важливими допоміжними складовими, які передбачають у своїх функціях збір та узагальнення облікової інформації та виявлення помилок. Програмні продукти стають невід’ємним елементом сучасного ведення бухгалтерського

обліку на підприємстві та у процесі проведення аудиторських перевірок, проте не всі суб'єкти господарювання користуються спеціалізованими аудиторськими програми.

Таблиця 2.3

Прикладні програми для аудиту діяльності підприємств

№ з/п	Призначення програм	Назви прикладних програм
1	Аудиторські програми	IT Аудит: Аудитор, Експрес Аудит: ПРОФ, BDO Advantage, Audit automation, , information systems audit, Computer-Assisted Audit Techniques – CAATs, SAP AG TER 10, Аудит-Майстер "ДАСО" "Аудит-Інформ", Audit Expert, Audit NET
2	Бухгалтерські програми	«Oracle Applications», «IFS Applications», «Парус-бухгалтерія 8.0», «1С:Підприємство 8.2», «FinExpert», «Акцент-бухгалтерія», «БЕСТ», «Електрона бухгалтерія», «Бухгалтерія без проблем»
3	Фінансові програми	«АНЗК-Аналітик», «Фінансовий аналіз» версії 3.0., «БЕСТ-Ф», «Microsoft Excel», « Три Кита», «Audit Expert», , «Project Expert», «Sales Expert», Oros Analytics, Alcar Strategic Financial Planning System, ithink, iDecide 2000, Advanced Financial Statement Analysis

Джерело: складено автором

Це одним негативним фактором, який впливає на придбання прикладних програм для ефективної діяльності підприємств є ціна, яка на сьогоднішній день є ще досить високою. Розвиток економічного та інформаційного ринку з час надасть можливість знизити ціну на програмні продукти і удосконалить їх функції, що спровокує широкий попит у застосуванні підприємствами.

Використання аудиторських програм у процесі проведення аудиторської перевірки скоротить час аудитор на збирання та опрацювання інформації щодо результатів діяльності суб'єкта господарювання. Основною проблемою у процесі використання програмних продуктів є їх якість, оскільки в них вмонтовані стандарті набір рішень, що не відповідає усім можливим ситуація життєвого циклу підприємства.

Таким чином, замінити висококваліфікованого працівники аудиторської фірми на даному етапі соціально-економічного розвитку не може жодний програмний продукт. Аудиторські програмні продукти є допоміжними

складовими у процесі проведення аудиту та формуванні аудиторських висновків. Це в основному пов'язано з тим, що аудитор у процесі своєї діяльності керується значним масивом необ'єктивних даних, які відіграють вагому роль у процесі прийняття аудитором кінцевого результату щодо проведеної перевірки на господарюючому суб'єкті.

В аудиторській практиці здійснення перевірок на підприємстві програм ні продукти формують тренди, визначають помилки, але вони не здатні розробити напрямки розвитку підприємства та визначити найефективніший у даний момент. Тому, замінити аудитора застосувавши на підприємстві програмні продукти поки, що лишається неможливим, а удосконалення його роботи за допомогою аудиторських програм є актуальним питанням сьогодення.

На даному етапі розвитку суспільства лишається актуальним розроблення аудиторської програми, яка поєднає в собі об'єктивні та необ'єктивні дані діяльності підприємства, і змружить пропонувати на їх основі най перспективний напрямок розвитку будівельного підприємства.

2.3 Аудит розрахунків з переоцінки, зменшення корисності та амортизації основних засобів

Основні засоби будівельного підприємства є важливим елементом виробничої діяльності, що викликає потребу в правильності їх відображення в обліку та своєчасності отримання інформації відповідно до запитів користувачів. Правдива облікова-аналітична інформація виступає потужним елементом у процесі контролю та прийнятті управлінських рішень суб'єкта господарювання, що дозволить визначати напрямки стратегічного розвитку у конкурентному середовищі.

Відповідно до МСФЗ 16 "Основні засоби" суб'єкти господарювання можуть здійснювати переоцінку своїх основних засобів орієнтуючись на їх

рівень справедливої вартості. Під справедливою вартістю основних засобів розуміють ринкову вартість, яка визначається експертною оцінкою експертів. Не для всіх основних засобів можемо встановити ринкову ціну, то у цьому випадку доречним буде формування відновленої собівартості, яка визначиться як витрати на її придбання з урахуванням амортизації.

Переоцінку основних засобів проводять орієнтуючись на коливання справедливої вартості об'єктів, які переоцінюються. Частоту даних переоцінок проводять в залежності від кількості коливань, тобто при непостійних коливаннях переоцінку проводять кожного року, а при незначних - кожних три чи п'ять років.

Особливістю переоцінки є те, що при переоцінці одного об'єкту переоцінюється весь клас до якого він належить. У такій ситуації проводиться переоцінка балансової вартості та сума накопиченої амортизації об'єкта. Щодо накопичуваної амортизації то відповідно до МСФЗ 16 "Основні засоби" її проводять в два етапи:

1) переоцінка накопиченої амортизації здійснюється пропорційно до його змін первісної вартості, тобто використовують запропонований метод у випадку використання індексу щодо амортизаційного нарахування у процесі переоцінки об'єкта;

2) виключення накопиченої амортизації з первісної та переоціненої балансової чистої вартості основних засобів (цей метод найчастіше використовують для переоцінки будівель відповідно до їх ринкової вартості).

Після того як відбулось надходження основних засобів проводиться його переоцінка, яка відображається у балансі підприємства в залежності від напрямку переоцінки:

1) у випадку дооцінки суми, об'єкт надходження відображається у складі власного капіталу у статті "Дооцінка" або "Капітал від переоцінки", і вартість основних засобів при цьому збільшується;

2) у процесі проведення уцінки, їх суму відносять на витрати суб'єкта

господарювання та відображають в “Звіти про прибутки і збитки”, і вартість основних засобів при цьому зменшується.

Важливим у процесі проведення аудиту основних засобів будівельного підприємства лишається питання його контролю, яке повинно проводитись постійно та за чітко сформованою схемою. З метою проведення якісного контролю пропонуємо його проводити в такій послідовності, яка буде враховувати особливості діяльності будівельного підприємства:

1) проводимо контроль дій на підприємстві, у процесі якого здійснюємо ознайомлення з підконтрольним об’єктом і проводим фінансовий моніторинг вартості основних засобів;

2) здійснюємо аналіз основних засобів орієнтуючись на їх класифікаційні ознаки, тобто проводи збір внутрішньої і зовнішньої інформації, та відповідно до отриманих даних проводимо аналіз їх ефективності використання;

3) оцінюємо результати проведеної перевірки, відповідно до яких аудитор розробляє напрямки ефективного використання основних засобів;

4) відповідно до результатів обліково-аналітичної роботи основних засобів аудитор пропонує різні варіанти розвитку будівельного підприємства.

Умовою ефективного функціонування будівельного підприємства в першу чергу виступає рівень контролю, що воно здійснює відповідно до використання основних засобів у процесі своєї діяльності. Так, саме проведений якісний контроль за наявністю та якістю використовуваних на підприємстві основних засобів, дозволить визначити проблеми у їх використані.

Аналізуючи підприємство “Агрікон-Південь” можемо відмітити, що амортизаційні відрахування за 2020 рік на підприємстві по статті матеріальні активи становлять 1811 тис. грн. У свою чергу, відмітимо, що залишкова вартість на кінець року становить 8076 тис. грн., а залишкова вартість на кінець року становить 4530 тис. грн. Згідно офіційних даних, які подані

підприємством первісна (переоцінена) вартість на кінець року становить 14583 тис.грн.

Проаналізувавши основні засоби будівельного підприємства можемо стверджувати, що основу питому вагу займає технічний парк (понад 70%). У процесі проведеного статистичного дослідження можемо стверджувати, що основну масу в них займають трактори. Результати досліджень відображені у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Транспортний парк будівельних підприємств України (%)

№з/п	Види с/г техніки	2005	2010	2016	2017	2018	2019	2020
1	Вантажні та вантажно -пасажирські автомобілі	1,5	1,2	1,6	1,2	1,5	1,2	1,1
2	Рейкові шляхи для баштових кранів	1,2	1,3	1,2	1,4	1,2	1,3	1,2
3	Трактори	1,6	2,2	1,7	1,2	1,2	1,8	1,5
4	Бульдозери	1,1	1,2	1,7	1,8	1,3	1,0	1,1

Джерело: [16]

В таблиці 5 відображено динаміку поповнень транспортного парку Будівельних підприємств за останніх 15 років. Дана тенденція в основному і відповідає діяльності підприємстві “Агрікон-Південь”, на якому основну частину основних засобів становить транспортний парк.

Протягом 2020 року на підприємства надійшли машини, обладнання та інвентар у розмірі 1095 тис.грн. та транспорті засоби у розмірі 4262 тис. грн. Всього за статею матеріальні активи на підприємство “ Агрікон-Південь ” надійшло 5357 тис. грн.

На підприємстві “ Агрікон-Південь ” пропонуємо провести анкетне опитування його працівників, яке відобразить неофіційні дані підприємства відповідно до яких можемо визначити стан основних засобів та їх рівень експлуатації. Розроблена анкета відповідно по мети представлена в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Взірець анкети опитування керівництва та працівників будівельного підприємства.

№ з/п	Зміст питання	Оцінка (%)	Важко відповісти
1	Який відсоток нових основних засобів поступив на Ваше підприємство?		
2	Чи заплановано підприємством здійснити оновлення основних засобів в наступному році?		
3	Який відсоток обмеження експлуатації основних засобів на Вашому підприємстві?		
4	На Вашу думку, яка кількість (в процентному еквівалент) основних засобів використовується із порушенням правил експлуатації?		
5	Яка частка на Вашому підприємстві наступних основних засобів:		
	власні		
	передані в оренду		
	прийняті в операційну оренду		
	передані в фінансовий лізинг		
	прийняті на підставі фінансового лізингу		
6	Які види основних засобів присутні на Вашому підприємстві:		
	вантажні та вантажно-пасажирські автомобілі		
	рейкові шляхи для баштових кранів		
	трахтори		
	бульдозири		
	інше		
3	Скільки відсотків основних засобів повністю зношені?		
4	Яка кількість основних засобів потребує наступних дій:		
	реконструкція		
	модернізація		
	добудування		

Джерело: розроблено автором самостійно

Проводити оцінку по кожному показникові та рангувати його від 0 до 10 балів, тобто 1 - це буде найнижче значення використання основних засобів, а 10 - їх найбільше значення. Враховуючи той факт, що питань в запропонованій нами анкеті є 18, то і найбільше значення по одній анкеті не перевищувати показника у 180 балів.

Опрацювавши результати проведено опитування на підприємстві отримаємо неофіційну інформацію про діяльність суб’єкта господарювання і

за її результатами проведемо порівняльний аналіз із фактичними даними. Даний анкетний метод збирання інформації дозволить встановити вікову структуру технічного парку будівельного підприємства та провести амортизаційні нарахування тим видам транспорт, які були пропущені в силу різних причин.

Отже, у процесі проведеного нами дослідження можна сформувати наступні рекомендації щодо покращення використання основних засобів:

– проводити оптимізацію структури місць для забудування багатоповерховими будинками, що дозволить зменшити час у експлуатації транспортного парку підприємства;

– у процесі будівельних робіт застосовувати новинки технічного прогресу, що дозволить економити час на виконання якісних будівельних споруд та оптимізую роботу підприємства в цілому;

– керівництво підприємства повинно орієнтуватись на оновлення транспортного парку з метою проведення якісних і своєчасних робіт щодо своєї діяльності;

– окреслити межі, перевищення яких буде провокувати у підприємства залучення орендованих транспортних засобів з метою виконання якісної роби та її вчасні здачі замовникам;

– використовувати по повній потужності усі основні засоби будівельного підприємства відповідно до встановлених термінів їх експлуатації;

– керівництво підприємство потрібно раціонально використовувати зношенні основні засоби;

– будівельне підприємство повинне по повній використовувати основні засоби, а не залишати їх на складі в якості запасів на наступні роки;

– постійно проводити навчання та підвищення кваліфікації робочого персоналу з метою правильного ним користування основними засобами.

Отже, представлений нами підхід до організації проведення аудиту на

будівельних підприємствах дозволить забезпечити ефективне використання основних засобів будівельних підприємств, що посилить їх фінансовий стан та зміцнить конкурентні позиції в галузі.

Висновки до розділу 2

В результаті проведення аудиту основних засобів на базі будівельного підприємства було сформовані наступні висновки щодо удосконалення їх використання у робочому процесі:

1. Запропоновано програму проведення внутрішнього аудиту розроблену відповідно до етапів проведення аудиторської перевірки, яка повинна орієнтуватись на цілі будівельного підприємства. Дана програма проводити аудиторські дій щодо наявності, руху та ліквідації основних засобів і при цьому дотримуватись чіткої регламентації в своїй роботі. Основними етапами програми виступають ознайомлення аудитора з первісною документацією, відповідно до регламентації здійснюється основна частина, яка включатиме такі етапи проведення повірки, як: умови експлуатації та наявність основних засобів, правильність та послідовність ведення обліку основних засобів, ефективність використання основних засобів. І останній, завершальний етап включає в себе формування аудиторського висновку в якому відображає результати перевірки та пропонує оптимального використання основних засобів.

2. У процесі проведення дослідження організації аудиту основних засобів було виокремлено основні елементи організаційної моделі управління основними засобами в будівельній галузі, тобто структура, функції, методи та предмет аудиту. Аудитор відповідно до поставлених завдань формує аудиторський висновок перевірки, який передбачає рекомендації щодо удосконалення моделі комплексної системи управління основними засобами в суб’єкті господарювання.

3. Запропонована методика проведення внутрішнього аудиту основних засобів, яка дозволить проаналізувати основні засоби на всіх рівнях та знизить рівень неефективних управлінських рішень. Проведення аудиторської перевірки проводиться відповідно до завдань підприємства, що дозволить підвищити ефективність діяльності підприємства та правильно організувати процес. Основними елементами у процесі проведення внутрішнього аудиту виступають: перевірка, контроль, планування та результативність.

4. У процесі дослідження розроблено взірець анкети для опитування працівників будівельного підприємства, за результатами якого можемо встановити стан основних засобів та їх рівень експлуатації відповідно до знань працюючого персоналу. В результаті проведеного дослідження проведено систематизацію досліджень та запропоновано напрямки удосконалення ефективного використання основних засобів у діяльності будівельного підприємства.

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Організація аналітичної роботи як основа прийняття ефективних управлінських рішень

Фінансово-господарська діяльність будівельних підприємств повинна бути організованою таким чином, щоб витрати були найменші, а прибуток найбільший. А для цього підприємство повинно ефективно організувати свою роботу та вибирати найоптимальніший варіант розвитку в конкурентному середовищі. Обліково-аналітична робота повинна бути чітко сформована кожним із працівників підприємства, а результати роботи відображатись у формах таблиць з мінімальною кількістю даних. Дана компактність у відображенні результатів діяльності підприємства дозволить розробляти програми, методики та інструкції, які будуть впроваджуватись у фінансово-господарську діяльність підприємства.

На будівельному підприємстві ТОВ “ Агрікон-Південь ” пропонуємо аналітичну роботу організувати наступним чином:

1) ознайомчий етап, який буде передбачати чітке формування цілей, завдань та напрямків використання результатів роботи; визначити показники аналізу об’єкта господарювання, провести розподіл обов’язків між працівниками в цілях оптимізації часу; запропонувати програму аналітичної роботи будівельного підприємства; опрацювати наказ про облікову політику; визначення напрямків використання отриманої в результаті аналізу інформації; визначення рівень корисності отриманої інформації у процесі моніторингу зовнішнього і внутрішнього середовища.

2) основний етап, який передбачає виконання наступних кроків: перевірка правдивості відображення інформації у звітних даних; здійснити роботу щодо зведення аналітичних показників в єдину систему; визначення факторів впливу на діяльність будівельного підприємства та визначити їх

показники; оцінити діяльність підприємства відповідно до його сильних і слабких сторін, а також визначити їх можливості і загрози; проведення оцінки ефективності діяльності будівельного підприємства; розроблення прогнозного сценарію розвитку підприємства; визначення методи формування аналітично-оцінюючих показників діяльності будівельного підприємства.

3) завершальний етап, який включає в себе відображення підсумкові результати оцінки діяльності будівельного підприємства; проводить розробку напрямків розвитку підприємства враховуючи при цьому його внутрішні можливості і фактори впливу зовнішнє середовище; проводить оптимізацію фінансово-господарських процесів на будівельному підприємстві орієнтуючись на їх стратегію розвитку; провести корекцію облікової політики відповідно до проведених обліково-аналітичних досліджень.

Основна мета проведення аналітичної роботи полягає у пошуку резервів щодо підвищення ефективності роботи будівельного підприємства та розробці нових напрямків розвитку. Досягнення поставленої мети полягає у виконані наступних завдань, що стосуються організації аналітичної роботи на підприємстві:

– провести оцінку фактичного стану будівельного підприємства;

– виявити величину впливу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища на результативність роботи підприємства;

– визначення фінансово-господарського стану підприємства за минулі періоди та визначення тенденцій розвитку щодо змін конкурентного середовища;

– розроблення напрямків подальшого розвитку орієнтуючись на потенціал підприємства, резерви та можливості;

– формування контролюючих відділ за дотриманням правилі, наказів та законів щодо їх виконання.

При цьому доцільним є виокремлення складових організації аналітичної роботи на дослідженому суб’єкті господарювання:

– кадри підприємства, тобто проведення необхідних форм аналітичної

роботи щодо підбору, навчанні та підвищенні кваліфікації персоналу;

– методичне забезпечення, яке передбачає формування документів щодо проведення аналітичної роботи та визначені факторів впливу внутрішнього та зовнішнього середовища;

– інформаційне забезпечення, яке передбачає проведення аналітичної роботи щодо вхідної інформації підприємства;

– технічне забезпечення, передбачає наявність якісного обладнання та програмних продуктів, що оптимізують роботу робочого персоналу підприємства.

Організація аналітичної роботи в ТОВ “ Агрікон-Південь ” організована за наступними етапи, а саме розробка загальних програм і планів щодо діяльності суб’єкта господарювання, послідовність проведення аналізу, матеріально-технічне забезпечення, визначення відповідальних осіб, варіанти виконання аналітичних робіт, методичне забезпечення.

Робота на підприємстві починається із планування його роботи на цілий рік. Основними питаннями планування виступають напрямки діяльності та терміни виконання будівельних проектів, обсяги замовлення основних і допоміжних будівельних матеріалів, витрати щодо оплати заробітної плати працівникам підприємства.

Аналітичною роботою на ТОВ “Агрікон-Південь” займаються фінансовий відділ підприємства, який проводить аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства щодо окремих її складових. За результатами проведеної аналітичної роботи керівником відділу розробляється план згідно з яким кожний працівник відповідно до його класифікації буде проводити дослідження показників підприємства протягом року. Так, на основі отриманих аналітичних даних показників фінансово-господарської діяльності відділом формується зведена таблиця даних на основі якої розробляється стратегічний план роботи на наступний рік.

Організацію аналітичної роботи на підприємстві ТОВ “ Агрікон-Південь ” визначають відповідно до його розмірів, технічного рівня управління,

структури та мети проведення. Дане підприємство проводить розмежування обов'язків у процесі проведення аналітичної роботи (табл.3.1).

Таблиця 3.1

Розподіл обов'язків щодо організації аналізу ТОВ " Агрікон-Південь "

№ п/п	Напрямок виконання	Відповідальні особи
1	Формування плану щодо організації аналізу, методичне забезпечення, контроль, узагальнення результатів та розробка напрямків розвитку відповідно до отриманих результатів	Директор фінансового відділу
2	Аналіз використання прибутку та визначення фінансового стану, платоспроможність будівельного підприємства, рівень довіри банку щодо суб'єкта господарювання та бюджетними установами	Фінансовий відділ
3	Виконання кошторису витрат щодо будівництва об'єктів та здачу їх в експлуатацію	Бухгалтер
4	Рівень виконання плану робіт та здача об'єктів відповідно до підписаних договорів, впровадження нової технології та техніки у господарську діяльність, технічно-організаційний рівень будівництва споруд	Менеджер
5	Рівень виконання планових поставок матеріалів будівництва, терміни виконання поставок, умови зберігання матеріалів на складі	Відділ логістики
6	Якість будівельних матеріалів, величина втрат від псування та браку, рівень дотримання технічних норм щодо експлуатації	Відділ управління якістю
7	Рівень якості організації роботи персоналу, продуктивність праці, забезпеченість підприємства відповідно до професійної класифікації, рівень продуктивності праці, величина використання фонду заробітної плати та робочого часу.	Відділ кадрів
8	Рівень та стан експлуатації обладнання та транспортного парку, термін проведення планової перевірки, собівартість проведених ремонтних робіт, рівень використання машин та устаткування, виробничі потужності	Технічний відділ

Отже, аналітична робота на будівельному підприємстві організована за такою схемою дій дозволить ефективно працювати підприємству та вчасно реагувати на внутрішні та зовнішні фактори середовища.

3.2. Аналіз фінансового забезпечення відтворення основних засобів на підприємстві

Основну частку в основних засобах займає технічний парк будівельного підприємства. Досліджуючи організацію ведення обліку основних засобів будівельних підприємств констатуємо той факт, що вони проходять наступні стадії життєвого циклу: надходження на склад, експлуатація, ремонт та вибуття.

Важливим питанням у процесі встановлення вартості основних засобів будівельного підприємства виступає стан технічного парку. Цілком нормально, що оновлення технічного парку суб'єкта господарювання відбувається за рахунок власних джерел фінансування, оскільки мета підприємства передбачає спрямування прибутку підприємства на його розвиток та оновлення програмних продуктів та техніки.

У випадку виникнення непередбаченої ситуації щодо якості роботи ти техніки або її поломці, підприємство необхідно виділити кошти на її ремонт або купляти нову технічну одиницю. Тому вважаємо важливим момент у процесі діяльності будівельного підприємства передбачити резерви коштів для фінансування непередбачених ситуацій у процесі роботи технічного парку. Дані кошти будемо відображати на рахунку 47 "Забезпечення майбутніх витрат і платежів", який можемо схематично відобразити на рисунку 3.1.

Запропонована методика відкладання грошових коштів на відновлення технічного парку викликає деякі питання щодо створення резерву. Основним моментом в даному аспекті виступає тлумачення прибутку з позиції П(С)БО, оскільки він там розглядається засобом який використовується на поповнення статутного капіталу, резервного капітали та виплату величини дивідендів. При такій ситуації опускається можливість прибутку як капіталізації, яка буде використовуватись як реінвестування в транспортний пар будівельного підприємства.

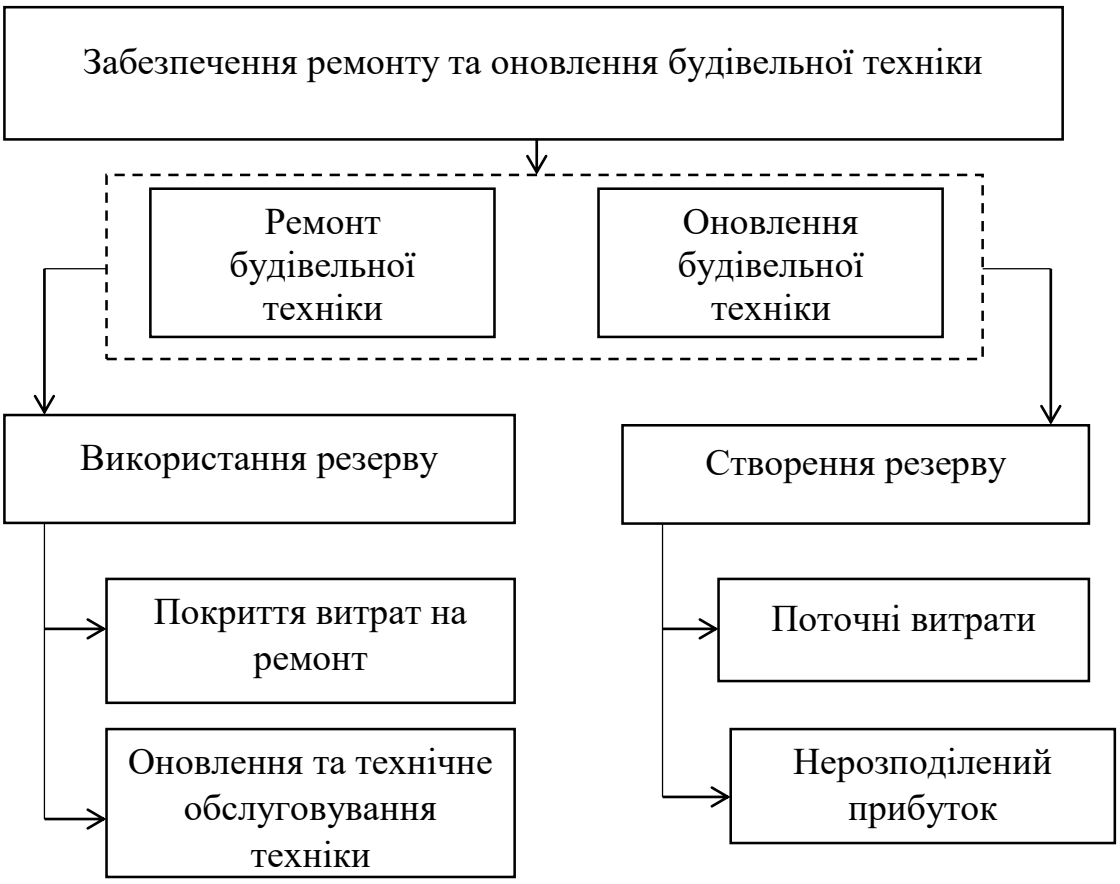

Рис. 3.1. Відновлення будівельної техніки шляхом проектування резервів на підприємстві

Примітка. Побудовано на основі чинної практики

Оскільки діяльність підприємства спрямована на отримання прибутку та розвиток підприємства, доцільно було виділити частину прибутку на резерви щодо технічного оновлення машин та устаткування, яке дозволить збільшити виробничий потенціал суб'єкта господарювання в конкурентному середовищі. Дана методика не є новою, вона практикується у багатьох країнах світу, і доречною для впровадження для ТОВ "Агрікон".

Аналіз Закону України "Про інвестиційну діяльність" показав, що інвестиційну діяльність необхідно проводити на основі амортизаційних відрахувань, відповідно до положень національних стандартів вони відображаються на позабалансовому рахунку "Амортизаційні відрахування" в якому відображають усі суми амортизації. Дані величини амортизаційних

відрахувань використовуються відповідно цілей інвестиційної діяльності. Проте, враховуючи той факт, що амортизація є складовою витрат будівельного підприємства та повертається у процесі реалізації робіт відзначимо, що дана методика є не доречною. Слід зазначити, що створення окремого резервного рахунку щодо накопичення коштів на ремонт та відновлення технічного парку будівельного підприємству є найоптимальнішим варіантом вирішення поставленої проблеми. Резервний фонд необхідно формувати з отриманого прибутку з врахуванням цілей діяльності будівельного підприємства (рис.3. 2). У процесі розподілу прибутку керівництвом підприємства відповідно до його цілей формуються резервні кошти щодо ремонту та оновлення будівельної техніки. Даний процес проводиться відповідно до рішення зборів підприємства на яких і визначається розмір грошових коштів, що будуть резервуватись для реінвестування основних засобів.

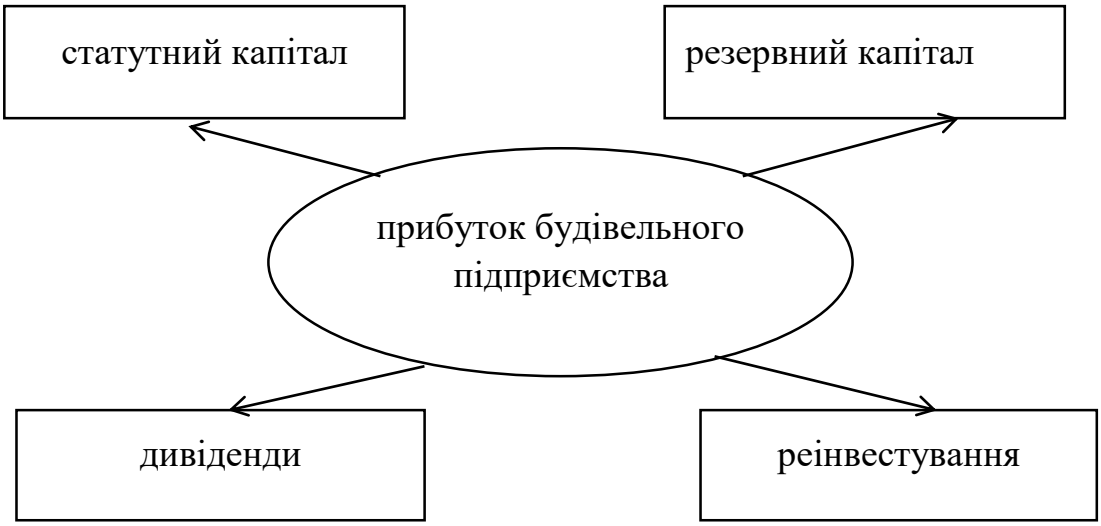

Рис. 3.2. Розподіл прибутку будівельного підприємства відповідно до сучасних умов господарювання

Примітка. Побудовано на основі чинної практики

У процесі розподілу прибутку одним із напрямком його направлення виступають дивіденди, кошти яких сформовані на виплату дивідендів та інших доходів власників підприємства. Основними операціями, що проводяться по виплаті дивідендів є наступні:

1) операції щодо нарахування дивідендів за привілейованими акціями (Дт44 Кт 67.1);

2) операції щодо нарахування дивідендів за простими акціями (Дт44.3 Кт 67.1);

3) операції щодо нарахування премій відповідно до випущених облігацій (Дт44.3 Кт 67.2).

У процесі розподілу прибутку виділяються кошти на збільшення статутного та резервного капіталів. Бухгалтер дану кореспонденцію рахунків у бухгалтерському обліку відображає для статутного капіталу - Дт44.3 Кт 40, а для резервного капіталу - Дт44.3 Кт 43. Слід відмітити, що реінвестування чистого прибутку передбачає формування особливого резервного фонду, кошти якого будуть спрямовані на виробничо-технічний та соціальний розвиток підприємства. Також, важливим аспектом в діяльності підприємства виступає фінансове стимулювання робочого персоналу, яке повинна формуватися у фонді резервного капіталу (Дт44.3 Кт 47).

Так, пропонуємо запровадити у ТОВ "Агрікон" статтю резервування коштів для модернізації та ремонту технічного парку будівельного підприємства, яка дозволить проводи необхідні роботи щодо забезпечення якісного та кількісного машин та устаткування у процесі діяльності суб'єкта господарювання.

У діяльності приватних підприємств його керівники і являються робочим персоналом, тобто таке резервування коштів щодо проведення оновлення і ремонту будівельної техніки приймається більшістю.

Основними перевагами резервування коштів з прибутку виступають наступні:

1) чіткий розподіл прибутку підприємства, який дозволить використати його в потрібні життєві цикли підприємства відповідно по потреб;

2) проходить процес формування додаткових коштів із власного капіталу, що дасть смогу модернізувати транспортний парк будівельного підприємства;

3) вилучення частки грошових коштів з нерозподіленого прибутку, що полягає в реінвестуванні економічного розвитку суб'єкта господарювання. Проте, тут слід зазначити, що дивіденди не виступають джерелом інвестування, тому в цьому випадку при відображенні нерозподіленого прибутку у балансі підприємства необхідно відокремити доходи власників та забезпечення інших витрат.

Таким чином, оновлення технічного парку ТОВ "Агрікон" є важливим стратегічним завданням керівництва підприємства та відбувається, і повинне забезпечуватись із спеціальних резервів, які формуються з відрахувань прибутку або поточних витрат будівельного підприємства. Створення резерву з метою фінансового забезпечення модернізації будівельного парку повинен включати два етапи: формування резервного фонду відповідно до можливостей підприємства та використання грошових коштів в разі їх необхідності. Пропонуємо запровадити форму звіту для контролю коштів, що використовуюся з резервного фонду для забезпечення оновлення будівельного парку (3.2).

Таблиця 3.2

Форма звітності коштів щодо використання резерву забезпечення будівельної техніки за 2020-2021 рр.

	Зміст проведеної операції	План	Факт
1	Резерв, який створений із поточних витрат (загальних виробничих витрат) та несе відповідальність за експлуатацію та утримання транспортного парку будівельного підприємства.	0	0
2	Резерв, який створений з величини нерозподіленого прибутку	1234	1234
3	Використання коштів на покриття витрат щодо ремонту, реконструкції та модернізації	30270	30270
4	Використання коштів резерву на технічне обслуговування транспортного парку	0	0
5	Використання коштів на оновлення будівельних машин	0	0

Джерело: запропоновано автором самостійно

Отже, запропонована методика, що формування резервного капіталу на ТОВ “Агрікон”, дозволить вчасно проводити оновлення застарілих будівельних машин та усі види ремонтних послуг. Важливим моментом у діяльності будівельних підприємств є можливість самостійно визначати терміни корисного використання, ліквідну вартість та визначати методи нарахування амортизації. Даний спектр можливостей для будівельного підприємства надають національні стандарти та Податковий кодекс України.

3.3. Аналіз ефективності використання основних засобів

Будівельного підприємства ТОВ “Агрікон-Південь” у процесі своєї діяльності використовує основні засоби, що являються основним елементом у процесі господарювання. З метою отримання лідируючих позицій в конкурентному середовищі керівництво підприємства повинне здійснювати постійний моніторинг ефективності використання основних засобів. Проводячи аналіз ефективності використання основних засобів фахівцю необхідно дотримуватись наступних принципів:

– об’єктивності, який передбачає визначення проблеми місць в процесі діяльності будівельного підприємства та їх вирішення;

– ієрархії, який передбачає розроблену програми щодо порядку аналіз основних засобів будівельного підприємства;

– результативності передбачає проведення аналізу за складовими, які орієнтуються на досягнення однієї мети поставленої керівництвом підприємства;

– розвитку формує систему дій за результатами проведеного аналізу та виявлених недоліків, які впроваджують у процес діяльності будівельного підприємства з метою займання конкурентних позицій в середовищі функціонування.

Сформовані принципи якісного проведення аналізу основних засобів діяльності підприємства дозволять визначити послідовність оцінки проблемних місць та визначити напрямки стратегічного розвитку будівельного підприємства.

У процесі проведення дослідження виділяємо фактори впливу на організацію діяльності ТОВ “Агрікон-Південь”:

– рівень оновлення транспортного парку підприємства;

– оптимізація роботи працівників із застосуванням програмних продуктів у фінансово-господарській діяльності;

– об’єкти контролю та організації системи управління фінансово-господарськими процесами.

Представлені нами фактори впливають на якісний і кількісний рівень діяльності підприємства ТОВ “Агрікон-Південь” та повинні враховуватись у процесі проведення аналізу основних засобів.

Отже, проведений аналіз основних засобів будівельного підприємства дозволить реально оцінити його стан, виявить можливості для збільшення прибутковості підприємства, вчасно виявить помилки в процесі діяльності та удосконалить їх процес обліку. У свою чергу, це дозволить збільшити інвестиційну привабливість і довіру як для інвесторів так і для споживачів продукції.

Важливим аспектом у діяльності суб’єкта господарювання виступає виконання завдань, що являється запорукою розвитку у конкурентному середовищі.

Керівництво підприємства визначити завдання, які воно буде виконувати з метою досягнення поставленої мети та отримання прибутку. Якісно проведений аналіз основних засобів передбачає використання усього масиву інформаційних джерел, що виступає запорукою в майбутньому правильно прийнятих стратегічних рішень.

Основним інформаційним джерелом виступає облікова звітність підприємства (табл. 3.3).

У процесі проведення дослідження діяльності підприємства ТОВ “Агрікон-Південь” пропонуємо провести удосконалення процесу дослідження та введення нових джерел, що дозволять більш якісно проводити аналітичну роботу.

Таблиця 3.3

Інформаційні джерела аналізу основних засобів

№ з/п	Інформаційні джерела дослідження основних засобів	Відповідно до завдань аналізу	Авторська пропозиція
1	Нормативні акти відповідних міністерств і відомств	+	+
2	Договір фінансового лізингу	+	+
3	Фінансова звітність	+	+
4	Статистична звітність підприємства	+	+
5	Облікова політика в частині обліку основних засобів	+	+
6	Фінансовий план підприємства	+	+
7	План економічного та соціального розвитку	+	+
8	План технічного розвитку	+	+
9	Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів	+	+
10	Інвентарна картка та інвентарний список основних засобів	+	+
11	Документи по нарахуванню амортизації	+	+
12	Документальне оформлення операцій, які пов’язані з рухом основних засобів	-	+
13	Проектно-кошторисна документація	+	+
14	Аудиторські висновки та інша документація, що узагальнює результати контролю	-	+
15	Документація внутрішнього аудиту щодо контролю основних засобів	-	+
16	Відповіді на запит від постачальників основних засобів або підрядників	-	+
17	Акти і довідки попередніх перевірок	-	+
18	Щорічні звіти щодо списання будівельної техніки	-	+
19	План оновлення транспортного парку підприємства	-	+

Джерело: запропоновано автором самостійно

Проведені дослідження дозволили розшити завдання аналізу запропонувавши введення плану оновлення транспортного парку та формування щорічної звітності щодо їх списання. Запропоновані рекомендації дозволять адекватно оцінити ситуацію на будівельному підприємстві та активізувати усі його можливості і резерви з метою отримання лідируючих позицій в конкурентному середовищі існування.

Слід відмітити, що основаними показниками які характеризують аналіз ефективності використання основних засобів є виручка від реалізації продукції, рентабельність та інтегральний показник використання основних засобів.

Проведемо аналіз показників ефективності основних засобів для будівельного підприємства ТОВ “Агрікон-Південь” (3.4).

Таблиця 3.4

Аналіз ефективності використання основних засобів на підприємстві ТОВ “Агрікон-Південь” за 2020 рік

п/п	показник	Алгоритм розрахунку	2019	2020	Абсолютне відхилення (+;-)	Відносне відхилення, %
1	Виручка від реалізації продукції, тис.грн	дані звітності	103417,6	239859,0	136441,4	231,9
2	Прибуток (збиток), тис. грн.	дані звітності	577,4	873,8	296,4	151,3
3	Середньорічна вартість ОЗ, тис. грн.	дані звітності	8075,9	4529,7	-3546,2	56,1
4	Середньооблікова чисельність робітників, чол..	дані звітності	72	74	2	102,8
5	Фондовіддача, грн.	(1:3)	12,8	52,9	40,1	413,3
6	Рентабельність (збитковість) ОЗ, %	(2:3)*100	7,1	19,3	12,2	271,9
7	Продуктивність праці, грн	(1:4)*100/1000	143,6	324,1	180,5	225,7
8	Рівень ефективності використання ОЗ, %	(7:3)*100/1000	0,002	0,007	0,005	350
9	Перший інтегральний показник ефективності використання основних засобів, грн	Корінь квадратний з 5*6/100	0,94	3,19	2,25	339,4
10	Другий інтегральний показник ефективності використання основних засобів, грн.	Корінь квадратний з 5*6*8/100*100	0,0042	0,007	2,6678	166,7

Джерело: аналіз проведено на основі фактичних даних досліджуваного підприємства самостійно

В результаті проведено аналізу використання основних засобів на підприємстві ТОВ “Агрікон-Південь” упродовж 2019-2020 років спостерігаємо збільшення рентабельності на 271,9%, що є позитивним показником. Фондовіддача основних засобів за аналізований період зростає на 40,1 грн., а рентабельність на 12,2 грн.

Розрахунок інтегрального показника використання основних засобів

дозволяє зробити висновок, що підприємство з кожним роком покращує економічні показники та розвивається.

Таким чином, одержані показники у процесі розрахунку аналізу використання основних засобів засвідчують конкурентоспроможність підприємства в ринковому середовищі. Керівництво підприємства необхідно постійно впроваджувати у діяльність підприємства технічні новинки та вчасно проводити оновлення основних засобів відповідно до їх потреб. Окрім цього, удосконалювати управлінську структуру підприємства та підвищувати кваліфікацію працівників з метою зменшення ризикових процесів у фінансово-господарській діяльності суб'єкта господарювання.

Висновки до 3 розділу

Відповідно до проведеного дослідження щодо питання організації і методики аналізу основних засобів підприємства нами сформовані наступні результати дослідження:

1. Сформовано основні завдання щодо правильної організації аналітичної роботи на підприємстві, що дозволять визначити резерви підприємства та напрямки розвитку у стратегічній перспективі. Відповідно до представлених завдань у діяльності підприємства ТОВ "Агрікон-Південь" було сформовано обов'язки та визначено відповідальних осіб, що дозволить ефективно проводити аналітичну роботу підприємства в цілому , і дозволить розробляти адекватні стратегічні правила розвитку підприємства.

2. Запропонована застосовувати методику відкладання грошових коштів на відновлення технічного парку ТОВ "Агрікон-Південь" на резервні рахунки, що дозволить вчасно проводити їх технічне та збільшити виробничий потенціал суб'єкта господарювання в конкурентному середовищі. Так, пропонуємо запровадити у ТОВ "Агрікон-Південь" статтю резервування коштів для модернізації та ремонту технічного парку будівельного підприємства, яка дозволить проводи необхідні роботи щодо забезпечення якісного та кількісного

машин та устаткування у процесі діяльності суб'єкта господарювання. Пропонуємо запровадити форму звіту для контролю коштів, що використовуюся з резервного фонду для забезпечення оновлення будівельного парку

3.3 метою проведення ефективного аналізу наявних основних засобів запропоновано застосувати наступні принципи: об'єктивність, ієрархію, результативність. Проведення аналізу відповідно до запропонованих принципів, дозволить якісного провести обліково-аналітичну роботи фахівця, сформувати правильні висновки, визначати напрямки розвитку на коротко - та довгострокову перспективу та досягти підприємством поставлених цілей.

Проведені дослідження дозволили розшити завдання аналізу запропонувавши введення плану оновлення транспортного парку та формування щорічної звітності щодо їх списання. Запропоновані рекомендації дозволять адекватно оцінити ситуацію на будівельному підприємстві та активізувати усі його можливості і резерви з метою отримання лідируючих позицій в конкурентному середовищі існування.

За результати проведено аналізу ефективності використання основних засобів на будівельному підприємстві, можемо стверджувати, що підприємство ТОВ "Агрікон-Південь" розвивається у конкурентному середовищі, а динаміки інтегрального показника використання основних засобів показує арифметичну прогресії в цьому процесі.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі було проведено теоретико-методичне дослідження наукового завдання, що полягало у запровадженні рекомендацій щодо удосконалення аудиту та аналізу основних засобів будівельного підприємства та сформовано наступні висновки:

1. В результаті проведеного дослідження обґрунтовано теоретико-методичні засади формування основних засобів, які використовуються протягом операційного циклу виробництва будівельної продукції та свою вартість поступово переносять на вироблено продукцію у вигляді амортизаційних відрахувань. У процесі проведення складових основних засобів будівельного підприємства запропоновано їх розподілити за стадіями формування, що дозволить на їх основі розробити план розвитку матеріально-технічної бази будівельного підприємства. Також, доречним врахування потреб споживачів будівельної продукції, що дозволить розвиватись суб'єкту відповідно до потреб споживачів та орієнтуючись на можливості і резерви будівельного підприємства.

2. Враховуючи специфіку будівельного підприємства у роботі представлена класифікація основних засобів та допустимі методи їх амортизації, що дозволить скласти план оновлення транспортного парку досліджувального підприємства на кожен наступний рік. У процесі фінансово-виробничої діяльності суб'єкти господарювання самостійно обирають метод амортизації та їх результати враховують у процесі формування та корекції витрат щодо вибору напрямку розвитку, відтворювальних процесів та впровадження науково-технічного прогресу.

3.Автором запропоновано програму проведення внутрішнього аудиту, яка розроблена відповідно до етапів проведення аудиторської перевірки та орієнтована на мету будівельного підприємства. У програмі визначено порядок проведення аудиту, що забезпечить його якісне проведення і прийняття управлінських рішень щодо стратегічного розвитку в конкурентному середовищі. Основними етапами програми виступають: ознайомлення аудитора

з документацією підприємство; перевірка умов експлуатації, наявності правильності та послідовності ведення обліку основних засобів; ефективність використання основних засобів; формування аудиторського висновку. Завершення аудиторської перевірки завершується складанням аудиторського висновку, який аудитор використовує для розроблення різних сценаріїв розвитку будівельного підприємства на перспективу.

4. У роботі запропоновано методику проведення внутрішнього аудиту основних засобів, яка дозволить проаналізувати весь спектр його використання та амортизаційних відрахувань, що в результаті зменшить рівень кризових процесів на підприємстві. При цьому основними елементами у процесі проведення внутрішнього аудиту виступають: перевірка, контроль, планування та результативність. Дотримання представленої послідовності аудиторської перевірки та його орієнтованість на завдання підприємства дозволить підвищити ефективність діяльності будівельного підприємства та правильно організувати процес використання основних засобів.

5. Запропоновано взірець анкети для опитування працівників будівельного підприємства, за результатами якої можемо узагальнити інформації щодо стану основних засобів, їх рівня експлуатації, модернізації та проведення ремонтних робіт. Відповідно до результатів проведеного анкетного опитування працівники будівельного підприємства можуть розробити та удосконалити напрямки ефективного використання основних засобів у діяльності будівельного підприємства.

6. У процесі дослідження будівельного підприємства ТОВ “Агрікон-Південь” визначено основні завдання щодо організації його аналітичної роботи, які дозволять визначити резерви підприємства та напрямки розвитку у стратегічній перспективі. Орієнтуючись на завдання будівельного підприємства визначено обов’язки працівників та відповідальних осіб, які забезпечуватимуть високий рівень організації аналітичної роботи на будівельному підприємстві.

7. Враховуючи специфіку діяльності ТОВ “Агрікон-Південь” з метою стабільного фінансово становище в конкурентному середовищі запропоновано

створити резервний рахунок грошових коштів на відновлення технічного парку та технічне обслуговування, що збільшить виробничий потенціал суб'єкта господарювання. Автор пропонує статтю резервування коштів для модернізації та ремонту технічного парку будівельного підприємства, яка дозволить проводи необхідні роботи щодо забезпечення якісного та кількісного машин та устаткування у процесі діяльності суб'єкта господарювання. Доречним в даному напрямку удосконалення процесу використання основних засобів є формування форми звітності щодо контролю за грошовими коштами з відповідного резервного фонду будівельного підприємства.

8. Обґрунтовано необхідність формування плану оновлення транспортного парку будівельного підприємства ТОВ "Агрікон-Південь", яке дозволить адекватно оцінити ситуацію на будівельному підприємстві та активізувати усі його можливості і резерви з метою отримання лідируючих позицій в конкурентному середовищі. Пропонується автором проводити аналіз відповідно до принципів об'єктивності, ієрархії та результативності, що підвищить якість обліково-аналітичної роботи фахівця, формування правильних висновків відповідно до діяльності будівельного підприємства та визначить напрямки розвитку підприємства на довгострокову перспективу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агрес О.Г. Економічна ефективність використання основних засобів сільськогосподарських підприємств: автореферат дис. к.е.н.: спец. 08.00.04 “Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)”/ О.Г. Агрес; Львівський нац. аграр. ун-т. Львів, 2013. 20 с.

2. Бабяк Н.Д. Амортизаційні відрахування як фінансове джерело відтворення основних засобів підприємств. *Вісник Сумського державного університету*. 2005. №10(82). С. 177-185.

3. Бєлоусов А.А. Облік і внутрішній аудит основних засобів в портах морського транспорту: дис. …канд. екон. наук: 08.06.04 / Анатолій Анатолійович Бєлоусов. Київ, 2003. 167 с.

4. Бондар М.І. Облік і аудит основних засобів (на матеріалах агропромислових підприємств Київської області: автореф. дис….канд.ек.наук: спец. 08.06.04 / М.І. Бондар. Київ, 2011. 23 с.

5. Борисов А.Б. Большой экономический словарь. М.: Книжный мир, 1999. 894 с

6. Бутинець Т.А. Основні засоби; точка зору економіста. *Проблеми теорії та методологія бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. Вип. 2(23). С.22-36.

7. Бутинець Ф.Ф. Аудит: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. 2-е вид., перероб. та доп. Житомир: ПП «Рута», 2002. 672 с

8. Бухгалтерський облік в Україні: від теорії до практики / За ред. А.М. Коваленко. Дніпропетровськ: Баланс-Клуб, 2006. 024 с.

9. Васильев Д.Г., Малышев И. В., Пизенгольц М. З. Бухгалтерский учет в сельском хозяйстве с основами учета в других отраслях народного хозяйства : пособие / ред. М. И. Токарева. М. : Колос, 1970. 528 с.

10. Волкова І.А. Фінансовий облік-1. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 228 с.

11. Всеукраїнський Інститут внутрішніх аудиторів (BIBA). URL: http://www.iia.com.ua; http://www.iia.org.ua.

12. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства: Навч. посіб. 2-ге видання. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 488 с.

13. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: Аналіз стану та перспективи розвитку. Навчальний посібник. 2007. 522 с.

14. Городянська Л. В. Відтворення основних засобів на підприємствах України: теорія і практика обліку та аналізу : монографія. Київ: КНЕУ, 2008. 224 с.

15. Гринман Г.И. Бухгалтерский учтет в сельском хозяйстве. 3-е узд., перераб. и доп. М: Агропромиздат, 1989. 495 с.

16. Державна служба статистики України Головне управління статистики у Тернопільській області. Тернопіль. 2021. URL: http://www.te.ukrstat.gov.ua/statinfoMP.html

17. Довгалюк Н.В. Ефективність використання та відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств Центрального Полісся : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 / Н. В. Довгалюк. Житомир, 2010. 20 с

18. Завгородний В. П., Савченко В. Я. Бухгалтерский учет, контроль и аудит в условиях рынка. Киев, 1997. 248 с.

19. Завадський Й.С., Осовська Т.В., Юшкевич О.О. Економічний словник. Київ: Кондор, 2006. 356 с

20. Кацевич В. К. Основні засоби: характеристика та класифікація. *Економічні науки*. 2011. Вип. 8. С. 230-236.

21. Кірейцев Г.Г. Іваніщенко Л. О. Облік основних засобів у сільськогосподарських підприємствах: навч. пос. Київ: Урожай, 1987. 176 с.

22. Коблянська О.І. Фінансовий облік: навч. пос. Київ: Знання, 2007. 471 с.

23. Контроль якості. Офіційний сайт Аудиторської палати України. URL: http://www.apu.com.ua/kontrol-yakosti.

24. Крупка М. І., Островерх П. І., Реверчук С. В. Основи економічної теорії: Підручник. Київ: Атіка, 2001. 344 с.

25. Крупка Я. Д. Задорожний З.В., Микитюк Н. Я. та ін. Фінансовий облік : підручник . 2-ге вид., доповн. і перероб. Київ : Кондор, 2013. 551 с.

26. Лишиленко О.В. Фінансовий облік: Підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Центр навчальної літератури, 2008. 556 с.

27. Марченко А.К. Бухгалтерский учет в промышленности. Минск: «Высшейшая Школа», 1977. 432 с.

28. Матюшіна Ю.І., Сагайдак Н.В., Туржанська К.С. Формування системи внутрішнього аудиту на підприємстві. *Економіка і регіон*. 2015. №6 (55). С. 143-147.

29. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua/document/92427/МСБО_16.pdf

30. Неміш Ю.В. Поняття “основні засоби” у сучасних наукових дослідження. *Аграрна економіка*. 2012. Т.5.-№3-4. С.181-186.

31. Оспіщев В. І., Єремія Є. Є Сучасний підхід до класифікації основних засобів на підприємствах роздрібної торгівлі. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2010. Вип. 1. С. 146-152.

32. Оцінка якості внутрішнього аудиту в державних органах [Електронний ресурс] : методичний посібник. Київ: Міністерство фінансів України, 2018. 152 с. URL:

33. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 року №2755-VI. URL: http:// www.rada.gov.ua

34. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92. URL: http://zakon2. rada.gov.ua/laws/show/z0288-00.

35. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 р. №2258-VIII (в редакції від 20.03.2020 р.) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19.

36. Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі : Наказ Міністерства фінансів України від 12.10.2010 р. № 1202. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10.

37. Радзивилюк Ю. В. Особливості класифікації основних засобів на промислових підприємствах. Економічні науки. 2010. Вип. 7 (3). С. 64-68.

38. Садовська І.Б., Божидарнік Т.В., Нагірська К.Є. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 688 с.

39. Сирцева С. В., Чебан Ю. Ю. Методичні підходи щодо проведення аудиту основних засобів у сільськогосподарських підприємствах. *Modern Economics*. 2017. №5. С. 111-121. URL: https://modecon.mnau.edu.ua/issue/5-2017/UKR/syrtseva.pdf.

40. Соколов Я.В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней. Москва: Аудит ЮНИТИ, 1999. 628 с.

41. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. 3-є вид., перероб. та допов. Київ: Алерта. 2008. 926 с

42. Філозоп О.В. Організація процесу внутрішнього аудиту на підприємстві. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2009. Випуск1(13). С. 369-374.

43. Чебанова Н., Василенко Ю. Бухгалтерський фінансовий облік: Посібник. Київ: Академія, 2002. 576 с.

44. Яременко Л. М. Теоретичні підходи до сутності та класифікації основних засобів. *Економічний вісник університету*. 2015. Вип. 27 (1). С. 144-148.

Додаток А

Трактування сутності поняття «основні засоби»

Й.С. Завадський	Основні засоби – це засоби праці,що беруть участь у процесі виробництва багатьох циклів, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, і поступово, в міру зношення, переносять свою вартість на продукцію, що виробляється.
Л.К. Сук, П.Л. Сук	Основні засоби підприємства, установи – це сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і у невиробничій сфері.
Борисова А.Б	Основні засоби – засоби праці виробничого та невиробничого призначення. Характерною особливістю основних засобів є участь в процесі виробництва тривали час, в перебігу багатьох циклів, при збереженні основних властивостей і первинної форми, при цьому поступове зношування і їх вартість переноситься на продукцію, що виготовляється
А.М. Коваленко	Основні засоби – це матеріальні активи з очікуваним терміном корисного використання більш ніж один рік (або на протязі операційного циклу, якщо він більше ніж рік), які підприємство утримує в цілях: використання під час виробництва або поставки товарів, надання послуг, надання оренди іншим особам: виконання адміністративних та соціальних функцій.
Бутинець Т.А	Основні засоби розглядаються як вкладений капітал і, відповідно, повинні обліковуватись за собівартістю, їх можна прирівняти до витрат майбутніх періодів (динамічний баланс); основні засоби розуміються як ресурс, що знаходиться на підприємстві (статичний баланс).
О.Г. Агрес	Основні засоби – це засоби праці у формі матеріальних активів, які утримує підприємство з метою використання у виробничому процесі або здійсненні адміністративних чи соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання яких становить більше ніж один рік, не змінюючи при цьому своїх форм і розмірів, вартість яких є не меншою від законодавчо встановленого розміру та поступово переноситься в міру фізичного спрацювання та (або)морального старіння на вартість готової продукції проведення амортизаційних відрахувань.
Бараннік О.О.	Засоби праці виробничого і невиробничого призначення

Бондар М.І.	Сукупність матеріальних активів у формі засобів праці, які багаторазово приймають участь у процесі виробничо-комерційної діяльності і переносять на продукцію свою вартість
Ю.В. Неміш	Основні засоби – це вартісно вираженні ресурси, які утримуються суб'єктом господарювання з метою використання в процесі виробництва, постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення чи соціально-культурних функцій, очікуваний строк експлуатації яких становить не менше одного року чи визначається межами операційного циклу понад один рік, вартість яких зменшується в процесі використання.
Довгалюк Н.В.	Основні засоби – матеріальні активи підприємства будь-якої форми власності, що неодноразово здійснюються у виробництві для впливу на предмети праці і їх перетворення а придатні до споживання продукти
Н.Д.Бабяк	Основні засоби – це активи з терміном корисного використання більше одного року, які використовуються на підприємствах у декількох операційних циклах з метою отримання економічної виходи, не втрачаючи при цьому матеріально-речової форми, та переносять свою вартість на знов створену продукцію частинами у вигляді нарахованих амортизаційних відрахувань
Барбара Ольчацька (Barbara Olczacka), Рената ПалчинськаГощінял (Renata Pałczyńska-Gościnial)	Основні засоби – частини майна, які мають період використання більше одного року і первісну вартість, яка перевищує визначену суму (надається в положеннях, що стосуються – амортизації)
Р. Ентоні, Дж. Ріс	Основні засоби – це матеріальні активи, до яких можна торкнутися (фіксовані) і нематеріальні фіксовані, які не існують у фізичному розумінні (патенти, торгові марки)
Я.В. Соколов	Основні засоби – це капітал, вкладений у своє підприємство, який включає матеріальні (тілесні) та нематеріальні (безтілесні) цінності; капітал, вкладений в інше підприємством (фінансові вкладення)

Додаток Б

(звітність підприємства)